

TDK DOLGOZAT

Balácsi Anita Boglárka

2022

Állatorvostudományi Egyetem

Kutya és macskatartásra vonatkozó kötelezettségek, kulturális és társadalmi eltérések vizsgálata és összehasonlítása európai országokban, kiemelten foglalkozva Magyarországgal

Comparison of dog and cat keeping legislation and animal husbandry culture in European countries, with a special focus on Hungary

Balácsi Anita Boglárka

Témavezető: dr. Korsós Gabriella

Beosztás: tudományos segédmunkatárs

Laborállat-tudományi és Állatvédelmi Tanszék

2022

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és szakirodalmi áttekintés	3
1.1. Mi a kultúra és mi az állattartási kultúra?	3
1.2. Kutyák és macskák mint társak és pozitív hatásaik ránk, emberekre.....	4
1.3. Állatokhoz való viszonyulás, attitűdök	6
1.4. Jogot az állatoknak?	8
2. Célkitűzések	10
3. Módszer	10
4. Eredmények	11
4.1. Európai országok alkotmányai, egyed, faj és környezetvédelem.....	11
4.2. Az állat tartásának általános szabályai	13
4.3. Az állat kímélete az állatkínzás tilalma.....	15
4.4. A kedvtelésből tartott állatok tartása és az állatokkal való bánásmód	17
4.4.1. Tartási hely	17
4.4.2. Kikötés, nevelés, sétáltatás és az ezekhez alkalmazható módszerek, eszközök.....	18
4.4.3. Biztonság, sétáltatás és szökés megakadályozása	21
4.4.4. Viselkedésnek megfelelő tartás és lakóközösség	22
4.4.5. Kölyökállatokkal való bánásmód	22
4.4.6. Szaporulat megakadályozására vonatkozó szabályok	23
4.5. Beavatkozás az állaton	24
4.6. Veszélyes ebek	27
4.6.1. Mikor minősíthet veszélyesnek egy ebet az állatvédelmi hatóság és ez milyen következéssel járhat?	28
4.7. Kutyák és macskák megjelölése, kötelező immunizálás, ebnyilvántartás, ebösszeírás és ebrendészeti hozzájárulás, az állatvédelmi feladatok pénzügyi háttere	29
4.7.1. Ebösszeírás	31
4.7.2. Az ebrendészeti hozzájárulás (=állatvédelmi hozzájárulás?)	31
5. Következtetések	32
6. Összefoglalás	35
7. Irodalomjegyzék	36
8. Absztrakt	39
9. Köszönetnyilvánítás	40

„Egy nemzet nagysága és erkölcsi fejlettsége híven tükröződik abban, ahogyan az állatokkal bánik.”

Mahátma Gandhi

1. Bevezetés és szakirodalmi áttekintés

1.1. Mi a kultúra és mi az állattartási kultúra?

Az értelmező kéziszótár szerint a kultúra: (1) *Azoknak az anyagi és szellemi értékeknek az összessége, amelyeket az emberi társadalom létrehozott történelme folyamán; műveltség, művelődés.* (2) *Az anyagi értékek, elsősorban a társadalom vívmányainak összessége a tudományban, a művészetben, az állami és társadalmi élet megszervezésében, a szokások és az erkölcs terén.* " [1] Amennyiben az előbb leírt kultúra definícióját vesszük alapul, akkor az állattartási kultúra nem más, mint az állattartással kapcsolatos anyagi értékek és szellemi tudás összessége, mellyel egy adott társadalom rendelkezik. Ennek megfelelően a világ különböző területein, mivel más és más erkölcsi normák, tudásanyag és gondolkodásmód van jelen, az állatokkal való bánásmód is igen különböző.

Gray és Young [2] kutatásukban a Human Relations Area Files (eHRAF) elektronikus anyagait és valószínűségi mintákat alkalmazva 60, a világ különböző területein levő, igen eltérő társadalmat vetettek össze háziállattartás szempontjából. Vizsgálták, hogy miért tartanak állatot, hogyan etetik, hol alszik az állat, illetve, hogy pozitív vagy negatív bánásmódban részesül-e. A kutyák voltak a leggyakrabban tartott házikedvencek, majd a macskák és madarak, utánuk pedig a többi állat. A macskákat és kutyákat gyakorta tartották valamilyen hasznos tulajdonságuk miatt (vadászatra, idegenek távoltartása miatt, rágcsálók ellen), ritkábban játszótársként, vagy presztízből. Kutyákat a 60 vizsgált társadalomból 53-nál tartottak, de csak 22 esetben kezelték őket háziállatként. 10 esetben nem egyezett a háziállat definíciójával a tartásuk, 21 esetben pedig nem állt elegendő információ rendelkezésre. Macskákat 60-ból 32 kultúrában tartottak, de csak 11 esetben mondható ki bizonyosan, hogy házi kedvencként, társállatként. Érdekes kérdés az etetés. Az eredmények alapján a kutyákat 60-ból 15, a macskákat 60-ból 8 esetben biztosan nem látják el élelemmel, 4 esetben pedig biztosan igen. Továbbá gyakran jelen volt a kutatás alapján a negatív bánásmód (inkább kutyák esetében), tehát ezeket az állatokat előfordult, hogy megölték (11 esetben) vagy bántalmazták (13 esetben), néha meg is ették (8 esetben). Ezeknél ritkábban, 3-5 esetben részesültek az állatok biztosan pozitív bánásmódban, itt az

ápolást, a játékot és a verbális kommunikációt vizsgálták. [2] Ez a tanulmány jól mutatja azt, hogy ezeket az állatokat igen változatosan kezelik világszerte. A fenti adatok alapján a kutyák tartása összességében elterjedtebb és nagyobb számban bánnak velük bizonyosan az általunk ismert háziállat definíciója szerint. Az tartásuk motivációja is nagyban különbözhet. Európában szintén ezen állatokat hasznos tulajdonságaik miatt is (mint például a házőrzés vagy rágcsálóirtás) tartják, ugyanakkor jellemző, hogy a kutyák és macskák manapság leginkább társként, családtagként jelennek meg mellettünk.

1.2. Kutyák és macskák, mint társak és pozitív hatásaik ránk, emberekre

Jean E. Veevers PhD dolgozatában három csoportba osztotta az állatok szociális funkcióit. Az első a projektív funkció, mely az énkép alakítását, szimbolikus önkiterjesztést jelent, de az állatok akár státusszimbólumként is megjelenhetnek. A második a helyettesítő funkció. Ilyenkor az állatok, mint „alternatív társak” jelennek meg, emberi kapcsolatok helyettesítőjeként, kiegészítőjeként. A harmadik a szociális funkció. Házikedvenceink, feltéve, ha barátságosak és kijönnek a környezetünkben levő állatokkal, emberekkel, szociális facilitátor szereppel rendelkezhetnek. Segítenek beszélgetéseket indítani, kapcsolatok minőségi, mennyiségi növekedését eredményezik, növelik nyitottságunkat. [3] Mindezek mellett itt a helyettesítő vagy a szociális funkciónak egy negatív aspektusát is fontosnak tartom megemlíteni. Gunter megfogalmazza, hogy az állatoknak lehet ún. barrier, korlátozó szerepe is a kapcsolatok tekintetében.[4] A túl szoros gazda-kutya vagy gazda-macska kapcsolat miatt megfigyelhető az is, hogy valaki elzárkózik a többi emberrel való kapcsolattól. Esetlegesen egy agresszióproblémás, viselkedészavaros állat miatt nem keresik mások az adott gazda társaságát, így még inkább magányossá válhat az illető.

A fent említett előnyös hatások miatt az állattartásnak mind testi, mind lelki egészségünkre bizonyítottan jó hatással vannak, melyről számos kutatás született. Az állatasszisztált terápia (ATT) számos területen segítségére van az embereknek. Lényege az, hogy az állat (mely nem csak kutya vagy macska lehet) és képzett tréner jelenléte segítse a terápiás cél elérését. Friedmann et al. [5] leírta, hogy szívkoszorúér-betegségben szenvedő emberek átlagosan hosszabb ideig éltek, ha volt otthon háziállatuk. A vizsgált 92 betegből 53-nak volt állata otthon, közülük mindössze 3 ember hunyt el egy éven belül, míg azon 39 beteg közül, akinek nem volt otthon állata 11 hunyt el 1 éven belül. Egy másik kutatásban Braun et al. [6] az állatasszisztált terápia hatását vizsgálták gyerekek fájdalomcsillapításában. Természetesen kutatásukban olyan gyerekek vettek részt, akiknek szülei beleegyeztek a terápiába, nem voltak allergiások, nem féltek a kutyáktól, nem szenvedtek fertőző

betegségben, vagy nem izoláltan kezelték őket és fájdalomcsillapításra szorultak. Így 500 gyerekből 57-re szűkült a vizsgált csoport. A terápiás állat (aki egyébként egy jól képezett Springer spániel volt), rendszeresen immunizált, külső és belső élősködők ellen kezelt volt. A gyerekek 3-17 évesek voltak. A vizsgálat során mérték a vérnyomást, a pulzust és a légzésszámot, valamint tesztet tölthettek ki a beavatkozás előtt és után fájdalom megítélésére. A vérnyomás és a szívverésszám nem változott szignifikánsan, de a légzésszám az állatasszisztált csoportban emelkedett volt (valószínűleg az állat jelenléte miatti izgalom miatt). A fájdalom csökkenése azonban négyszer nagyobb volt az állatasszisztált terápiával, mint anélkül. Nagyon érdekes Barker és Dawson [7] kutatása, akik városi fekvőbeteg pszichiátriai szolgálatánál vizsgálták az állatasszisztált terápia hatásait, olyan felnőtt páciensek körében, akik akut pszichiátriai problémával érkeztek és átlagosan 7-8 napig tartózkodtak a klinikán. Egy rövid, könnyen megvalósítható, széles körben használt szorongásmérő skálát használtak. Nyolc hónap alatt 313 páciens vizsgálták, akik szintén beleegyező nyilatkozatot tölthettek ki, nem voltak allergiások és nem féltek a kutyáktól. A pácienseknek végül 73%-a vett részt legalább egy állatasszisztált terápiás foglalkozáson. A legjelentősebb eredményeket a hangulati zavarokkal és a pszichotikus rendellenességekkel (például skizofrénia) küzdőkben találták, a szorongás mértéke náluk jelentős mértékben csökkent az állat jelenléte miatt.

Nem csak kórházakban és klinikákon, de börtönökben is egyre inkább terjednek az állatokkal való rehabilitációs programok. Mims et al. [8] kutatásukban rabok fejlődését vizsgálták egy állat-képzési program hatására. A Paws and Stripes program (a „mancsok és csíkok” név a klasszikus, csíkos börtönruházatra utal) bebörtönzött rabok oktatását és menhelyi kutyák engedelmisségi tréningjét foglalta magába, ahol mind a kutyák, mind a rabok különböző kompetenciákat fejleszthettek. A program célja továbbá, hogy az állatok a tréning következtében örökbe fogadhatóak legyenek és csökkenjen a menhelyi eutanáziák száma. Olyan kilenc női és kilenc férfi fogvatartottal tölthettek ki számos, nyitott kérdésekből álló kérdőívet, akik legalább egy évig vettek részt egy tréningben egy kutyakiképzővel. Az eredmények alapján a rabok stressz-szintje csökkent, kevésbé szorongtak, türelmük, közösségi megbecsülésük, céltudatosságuk nőtt és fejlődött kommunikációjuk a börtön személyzettel. Az ebek engedelmissége és örökbefogadhatósága is növekedett, az eutanázia esélye pedig csökkent. Úgy találták, hogy a céltudatosság és a készségek fejlesztése a rabok esetében nem korlátozódott csupán a kutyákkal kapcsolatos területre, hanem magatartásuk felelősségteljesebbé vált, önbizalmuk nőtt és empatikusabbak lettek.

1.3. Állatokhoz való viszonyulás, attitűdök

Azt, hogyan bánunk a körülöttünk lévő állatokkal, nagyban befolyásolják korábbi tapasztalataink, gyermekkori élményeink, vallásunk és az is, hogy melyik országban élünk, hol nevelkedtünk. .Paul és Serpell [9] kutatásukat Cambridge-i egyetemisták segítségével, összesen 1200 hallgatóval végezték, végül pedig 420 kérdőívet értékelték. A kérdések a jelenlegi és jövőbeni állattartásra vonatkoztak, hogy terveznek-e majd gyermekeiknek állatot vásárolni, de kitértek az állatokkal kapcsolatos hobbikra, állatjóléti kérdésekre, környezetvédelmi, állatvédelmi szervezetekre és a részükre történő adományozásra, az etikus ételfogyasztásra és a vegetáriánus életmódra is. Az eredményeik alapján kiderült, hogy a gyermekkori állattartás nagyban meghatározza, mind a későbbi, felnőttkori állatokkal szembeni pozitív attitűd kialakítását, mind az állatjóléti kérdésekhez való hozzáállást. Gyakrabban akarnak állatot tartani a jövőben azok, akiknek gyermekkorban is volt. Kutatásuk alapján magasabb fokú empátiát tapasztaltak mind emberek, mind állatok iránt azoknál, akiknek volt gyermekkorban háziállata. Egyaránt érvényes ez a kedvencként és egyéb okból tartott állatokra. Az étkezéssel kapcsolatban, leginkább nők esetében volt magasabb azok aránya, akik közeli kapcsolatban voltak állatokkal és később áttértek a vegetáriánus vagy vegán életmódra. Továbbá a gondoskodás és empátia szintje mind állatokhoz, mind emberekhez kapcsolódóan szignifikánsan magasabb volt azoknál a hallgatóknál, akiknek volt állata a múltban. A szerzők 1992-es másik kutatásukban kérdőíveket küldtek ki három Cambridge-i általános iskolába, melynek fókuszában iskoláskorú gyerekek és szüleik szerepeltek. Összesen 500 kérdőívből, végül 150-et küldtek vissza a szülők kitöltve. A kérdések a gyerekekre, a szülőkre és a családra vonatkoztak. Az eredményeik alapján a családokban átlagosan 2,17 gyermek volt (1-6) és 68% volt a kétszülős család, 20%-ban egy szülő nevelte a gyermeket/gyermeket, 9%-ban nevelőszülőnél voltak, 3% pedig nem válaszolta meg a kérdést. Számos kérdést vizsgáltak: Az egész családé az állat, vagy valamelyik családtagé? Hány háziállat van? Milyen korú, nemű, gyerekek vannak a családban? Van-e testvérük? Vizsgálták a szocioökonómiai státuszt, a szülők munkahelyét és az anya státuszát (teljes-, rész munkaidős állásban dolgozik vagy nincs bejelentett munkahelye) Továbbá rákérdeztek az anyára, állatokhoz való hozzáállására és arra, hogy mennyire tartja fontosnak a gyermekkori állattartást. Az eredmények alapján a leggyakrabban a 8-12 éves korú gyerekek kapnak házi kedvencet, gyakrabban mint 4-7 vagy 13-16 éves társaik. A gyerekek közül az egyik szignifikánsan gyakrabban rendelkezik háziállattal, mint azok, akiknek van testvére. A kutatás alapján a lányoknak gyakrabban van állata, de itt nem volt szignifikáns a különbség. Az anya és az

apa hozzáállása az állatokhoz szintén meghatározó volt. Érdekes, hogy az eredményeik alapján a nevelőszülők gyakrabban vesznek háziállatot az egy szülő által nevelt gyerekek szüleivel összehasonlítva, viszont a kétszülős családokat az előző kettőhöz hasonlítva nem volt szignifikáns különbség. Továbbá kiderült, hogy a vidéken élő családok szignifikánsabban gyakrabban tartanak háziállatot. A szocioökonómiai státusz, az anya munkahelye és a gyerekek száma viszont nem volt szignifikánsan meghatározó tényező az állattartás szempontjából. [10]

Az állattartást, például a kutyákhoz való hozzáállást a vallás is igen erősen befolyásolja. Berglund [11] leírja, hogy bár a muszlim vallásban igen gyakori a kutyákkal szembeni negatív attitűd és mint tisztátalan, alacsony rendű állatok jelennek meg, ma már nem ennyire egyértelmű az emberek hozzáállása. Ellentmondásos kép kezd kialakulni a kutyákról, hiszen egyre több muszlim családban tartják társállatként, mint barát és egyre többen élnek egy fedél alatt velük. Továbbá itt fontos különbséget jelenthet az is, hogy haszonelvűen állnak az állathoz, vagy társnak tekintik azt. Szerinte sokat számít, hogy ma már a vallásokat is meg lehet több szempontból közelíteni, melyben nagy szerepet játszik természetesen a média és az internet.

Kellert [12] kutatásában az USA, Japán és Nyugat-Németország lakosait hasonlította össze a természetvédelemhez, vadászathoz, környezetszennyezéshez, állatokhoz (vadon élő és háziállatok), veszélyeztetett fajokhoz kapcsolódó viselkedés, viszonyulás és tudás alapján. Kutatása körülbelül 10 évig tartott. Ezalatt az amerikai lakosok között 3107 felnőttel 183 kérdésből álló személyes interjú készített el. Japánban összesen 450 Tokióban és vidéki területeken élő embert kérdeztek leginkább nyitott kérdésekkel. Németországban pedig 1484 személyes interjúra került sor, az amerikai interjúk mintájára. Mindhárom országnál erős kötődést írt le a kulturális, történelmi jelentőségű, vagy esztétikailag vonzó gerincesekhez, madarakhoz, így a humanista skálán (mely az állati egyedek, házikedvencek vagy nagy méretű vadállatok iránti érdeklődést mutatta) nem voltak jelentős különbségek. Németországgal összehasonlítva Japánban és Amerikában erősebb a kötődés a háziállatokhoz, a humanista pontszámok magasabbak voltak a naturalista pontszámok alacsonyabbak (a naturalista skála természet és vadvilág iránti szeretetet, vonzódást mutatja). Eredményei alapján Japánban leginkább a kontrolált, elszigetelt tájak, mesterséges és szimbolikus jelentéssel rendelkező, "megszelídített" természet szeretete jelent meg. Leginkább érzelmi, esztétikai alapú kötődés jellemző, mintsem biológiai vagy tudományos szemlélet. A USA-ban humanista-moralista, ugyanakkor paradox módon haszonelvű és negativista hozzáállás a legjellemzőbb (a moralisztikus skála leginkább az

állatokkal való helyes bánásmód miatti vagy kihasználásukkal kapcsolatos aggodalmat mutatja, a haszonelvű hozzáállás az állatok gyakorlati értékét vizsgálja, míg a negativista hozzáállás esetében az elsődleges szempont az állat elkerülése, közömbösség vagy ellenszenv miatt). Nagy szeretettel viszonyultak az egyes egyedek, házi kedvencek iránt, de viszonylagos közömbösség és gyakorlatias hozzáállás jellemző a többi állathoz. Németországban a természethez való kötődés erős, szinte "romantikus" érzelmek jeletnek meg. Magas pontszámokat szerzett a humanista és naturalista skálán, alacsonyakat a haszonelvű és dominanciális skálán. Az állatok jólléte igen fontos számukra. Érdekes, hogy az erős vadászati hagyományok ellenére a német közvélemény nagyban helytelenítette ezt a tevékenységet.

1.4. Jogot az állatoknak?

Ez a kérdés gyakran felvetődik az állatok jogi státuszának vizsgálatakor és több oldalról is megközelíthető, megválaszolható. Amennyiben az állatoknak jogokat szeretnénk adni, abba a problémába ütközünk, hogy az állatok nem jogi személyek. A másik oldalról viszont, ha az emberek kötelezettségeit szeretnénk meghatározni az állatokkal szemben, mely jogilag megvalósítható, akkor viszont az állatokat jogilag a dolog vagy ehhez hasonló kategóriába soroljuk. Peter Singer [13] egyenlőség kiterjesztését, a diszkriminatív hozzáállás megszüntetését szorgalmazza más fajokkal szemben. Döntéseink és cselekedeteink átgondolására buzdít minket, embereket és arra, hogy vizsgáljuk meg életünket a sokszor legkedvezőtlenebb helyzetben levő élőlények, az állatok nézőpontjából. Úgy vélekedik, hogy attól még, mert az állatok nem tudnak beszélni, vagy például elmenni szavazni, az nem indokolja azt, hogy az egyenlőség ne legyen rájuk is kiterjesztve, nem kell pontosan ugyanolyan jogokat adományozni az állatoknak, mint az embereknek. Továbbá ő a vegetáriánus életmódot tartja elfogadhatónak. Torben Spaak [14] munkájában az első oldalakon fejt ki gondolatait arról, hogy az állatoknak morális jogai vannak, hiszen morális státuszuk is van, abból adódóan, hogy nem az ember teremtményei, saját kedvükért léteznek („*exist for their own sake*”). Az embernek ezzel szemben morális feladatai vannak, például, hogy etesse, gondozza, de legalábbis ne bántsa az állatot. Tehát a morál vagy erkölcs fontos és megkerülhetetlen tényező, viszont az, hogy az erkölcs szubjektív vagy objektív-e nem teljesen eldöntött kérdés. A törvényi háttér éppen ezért fontos, hiszen a jog objektív és magasabb szintre emeli a kérdést, bár eredendően célja hasonló, mint az erkölcsnek. Spaak szerint ugyanakkor az állatvédelmi törvények célja nem csak az ember jogi feladatainak, kötelezettségeinek meghatározása, hanem jó esetben

túlmutat ezen és az állatoknak valamilyen szinten jogokat ad. Ezen gondolat kifejtéséhez viszont bizonyos fogalmakat tisztázni kell, melyhez Hohfeld-re hivatkozik. Hohfeld alapvető jogi definíciókat fogalmazott meg és rendszerében a törvényes jogok ("legal rights") fogalmát és jelentését elemezte. Az elmélet szerint a jogok ember és ember között állnak fenn. [15] Blutman László [16] leírja, hogy Hohfeld célja az volt, hogy a többféle dolgot jelentő, és változatosan használt jog (right) fogalmának különböző használatait elkülönítse, és a jogviszonyok összetevőit meghatározza. Így a jog fogalmát megbontva, annak részeként jelennek meg jogosultság (claim-right), szabadság (privilege), hatalmasság (power) és immunitás (immunity) fogalmak. Vele szemben pedig, a kötelezettség oldaláról a kötelesség (duty), joghiány (no-right), alávetettség (liability) és tehetetlenség (disability). Éppen emiatt a komplexitás miatt is lenne nehéz az állatoknak jogokat adni. Vetter et al. [17] úgy fogalmazzák, hogy az állatoknak nincs jogképessége, ezért csak az emberekre vonatkoznak az alapvető jogok és szabadságok. Az állatok jogilag a „dolog” kategóriából a „jogalany” kategória felé mozdulnak, többek között az élőlények valódi értékének felismerése miatt. A legtöbb alkotmány kimondja, hogy nem lehet csupán „dologként” kezelni őket, „természetüket” is figyelembe kell venni, speciális szabályozások vonatkoznak rájuk.

1978-ban az Állati Jogok Nemzetközi Ligája az UNESCO párizsi székházában kihirdette az Állati Jogok Egyetemes Nyilatkozatát. Ez nem került be az ENSZ hivatalos dokumentumai közé, de így is fontos lépés volt megjelenése. Első változatát, mely radikálisabb pontokat tartalmazott később módosították és racionálisabb, megvalósíthatóbb pontokban fogalmazták meg 1989-ben. Ez sem került az ENSZ vagy az UNESCO honlapjára, hivatalos dokumentumai közé, írja Gyöngyösi Zoltán [18] publikációjában, ahol saját fordításában szerepel az Állati Jogok Egyetemes nyilatkozatának mindkét változata, magyar nyelven. A második változatban számos olyan pont van, melyekhez hasonló szabályok ma megtalálhatóak a magyar törvénykezésben, tehát reális elvárások. Ilyenek például hogy: nem lehet rossz bánásmódot, kegyetlenkedést alkalmazni az állatokkal szemben; ha egy állatnak el kell pusztulnia, minél gyorsabban, a lehető legkevesebb fájdalommal történjen ez meg; az embertől függő állatnak joga van megfelelő gondoskodáshoz és tápláláshoz; az állatot nem lehet magára hagyni, vagy megölni; tiszteletben kell tartani fajának megfelelő pszichológia és viselkedésbeli tulajdonságait; az állatkísérletekre helyettesítő módszereket kell kifejleszteni; az állatok különleges jogállását a törvény által kell biztosítani.

A Global Animal Law- GAL (globális állatjogi) szervezet nyolc kategóriába sorolja az országokat, világszerte az állatjóléttel kapcsolatos jogszabályaik alapján. [19] A legmagasabb, nyolcadik kategóriába három ország esik bele: Ausztria, Németország és Svájc. E három ország polgári törvénykönyve szerint kijelenti, hogy az állatok nem dolgok, nem tárgyak, tehát kiemeli őket a dolog kategóriájából. [20/285a.§, 21/Art.641a, 22/90a.§] (A dolgokra vonatkozó rendelkezések pedig csak akkor vonatkoznak rájuk, ha nincs ellentétes szabályozás, ha nincs külön rendelkezés.) Magyarországon is a Polgári Törvénykönyv dolog definíciójánál kiemelik, hogy a dologra vonatkozó szabályokat állatokra csak a természetüknek megfelelően, a kapcsolódó törvények alapján kell alkalmazni, de továbbra is dolognak tekinti őket. [23/5:14. § (3)]

2. Célkitűzések

A továbbiakban a két legfontosabb szakdolgozatomhoz kapcsolódó jogszabály bizonyos, sarkalatos pontjainak elemzésével fogok foglalkozni. Ezek: az 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről és a 41/2010. (II.26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról. [24, 25] Belőlük igyekszem a legfontosabb elemeket kiemelni, illetve összehasonlítani és kiegészíteni pontjaikat más európai országokban levő hasonló jogszabályokkal. Céлом az, hogy egy szempontrendszer szerint rámutassak arra, hogy milyen különbségek vannak más országok és Magyarország között. Ahol részletesebb szabályozást találok az adott témában és állatvédelmi, állatjóléti szempontból előre mutatónak tartom, arra külön kitérek az adott ország esetében. Igyekszem a legfontosabb kérdéseket táblázatba foglalni, mely segíti azt, hogy még inkább összehasonlíthatóak legyenek az országok.

3. Módszer

Jelen dolgozat célja a legfontosabb kutya és macskatartási kötelezettségekre vonatkozó hazai jogszabályok elemzése és vizsgálata. Kutatómunka, mely nem csak a külföldi jogszabályok felkereséséből, fordításából és értelmezéséből áll, hanem különböző országokat a jogi szabályozásuk alapján összehasonlító és rangsoroló publikációk felkutatásából is. Ide tartoznak a Global Animal Law szervezet honlapján levő publikációk [19], vagy az Állatvédelmi Index (Animal Protection Index - API) a World Animal Protection szervezet projektje. [26] Az Állatvédelmi Index jelenleg 50 országot rangsorol az állatvédelem jogszabályi és politikai helyzete alapján. Bár Magyarország nincsen közöttünk, számos európai ország igen. Dolgozatomban több ország 2020-as értékelését

felhasználtam és összehasonlítottam a hazai jogszabályokkal. Az Állatvédelmi Index program -ahogy a vonatkozó EU irányelvek is- leginkább a haszonállatok és vadállatok védelmére koncentrált (ahogyan a magyar állatvédelemmel kapcsolatos jogszabályok jelentős része is), de a kedvtelésből tartott állatok helyzetét is elemzik minden ország esetében. Az Európai országok közül Németországgal, Svájjal, Ausztriával vetem össze a magyar szabályozást, hiszen a fentebb említett (GAL) rangsorolás szerint ők a legmagasabb kategóriát képviselik az állatvédelmi jogszabályokat illetően. Az Állatvédelmi Index szerint az Egyesült Királyság, Ausztria, Svájc, Dánia, Svédország és Norvégia esik a legmagasabb kategóriába. Így innen az Egyesült Királyságot is belevettem a Magyarországgal összehasonlított országok listájába. Ezen kívül a GAL rangsorolás szerint Magyarországgal egyenlő kategóriába tartozó, északi Finnországot, és a kicsit magasabb kategóriába sorolt, hazánkhoz közeli Csehországot, ezen kívül pedig Görögországot igyekeztem összehasonlítani. Az általam vizsgált jogszabályok bizonyos pontjait táblázatba foglaltam, az azonos jogszabályra való ismételt hivatkozás esetén pedig a szövegbeli hivatkozásnál, a szögletes zárójelben jeleztem a pontos paragrafust, vagy bekezdést.

4. Eredmények

4.1. Európai országok alkotmányai, egyed, faj és környezetvédelem

Az Európai Állateledel Ipari Szövetség (European Pet Food Industry Federation / FEDIAF) 2021-es becslései alapján Európában ma 113 millió macska és 92 millió kutya él (az Európai Unióban körülbelül 83 millió macska és 72 millió kutya). Megközelítőleg 90 millió háztartásban (a háztartások 46%-ában) él legalább egy háziállat, melyek körülbelül 50%-a macska vagy kutya. [27]

Az Európai Parlament egy 2017-ben kiadott, állatjólét helyzetével foglalkozó tanulmányában tárgyalja azt, hogy milyen hiányosságai vannak az Unió jogszabályoknak a társállatok tartásához és jólétéhez kapcsolódóan. Az Európai Unióban jelenleg nincs egy általános állatjóléti/állatvédelmi törvény. A leggyakoribb, háziállatként tartott állatok közül például: a házi tyúkra, a házisertésre vagy a szarvasmarhára vonatkozóan vannak állatjólétre, tartásra vonatkozó, kötelezően betartandó jogszabályok, de a második és harmadik leggyakoribb ember által tartott állatokra, a pisztrángra és az atlanti lazacra nincsenek. Számos más esetben sincsenek például házinyúl, házi kacsá tartásával kapcsolatban sem. Továbbá a társállatokra, beleértve a kutyát és a macskát, amelyek a nagyszámú haszonállat mellett is a nyolcadik és tizenegyedik leggyakoribb ember által

tartott állatok -néhány jogszabály kivételével- néhány jogszabály kivételével nincs specifikus szabályozás.[28]

Ugyanakkor létezik egy Európai egyezmény a kedvtelésből tartott állatok védelméről (European Convention for the Protection of Pet Animals) (továbbiakban: Egyezmény) [29], melyet már 24 országban ratifikáltak (jóváhagytak, törvénybe iktattak [30]). Az Egyezményt egyébként nem csak európai uniós országok írhatják alá. Az uniós országok közül már 19 aláírta, összesen pedig 24 ország esetében ratifikálták és hatályba is léptették, 2 ország pedig csak aláírta. Magyarország esetében az aláírás sem történt meg. Bár sok ország még nem írta alá az Egyezményt, mégsem jelenthető ki az, hogy nincs a kedvtelésből tartott állatokra vonatkozó semmilyen szabályozás. Az Egyezményben számos olyan pont szerepel, melyek így az aláíró országok törvénykezésében is megjelennek. Itt definíciók tisztázása után, az általános tartási körülmények, szabályok, az állatkínzás vagy állat elűzésének tilalma kerültek felsorolásra. Az állattenyésztés, tréning, versenyek/ kiállítások vagy hasonló események is szabályozás alá kerülnek, ezeken az eseményeken soha nem szabad az állat egészségét, jóllétét veszélyeztetni. Fontos az, hogy eszerint 16 év alatti személynek nem lehet állatot eladni a szülei felelősségvállalása/beleegyezése nélkül. A műtéti beavatkozások tekintetében nem szabad az állat külsejét megváltoztatni, vagy olyan beavatkozást végezni, mely nem egészségügyi célú vagy előnyös az állatnak. Természetesen kivételt képeznek a szaporodás megakadályozása miatti ivartalanítás vagy az állatorvos javaslatára elvégzett beavatkozások (az anesztézia pedig mindig kötelező). Az állat életének kioltásának módjára és a kóbor állatok helyzetére is kitér az Egyezmény. Van egy oktatásról, információátadásról szóló rész is, ahol az aláíró országoknak különböző, fontos témákra kell felhívni az állattartók figyelmét. Ilyenek például: az állatok ajándékként/díjként való kezelése, 16 éves kor alatti állattartás és a szülői felelősség, a nem tervezett szaporulat megakadályozására és a talált állatok bejelentése.

Véleményem szerint fontos lenne ezen egyezmény minél több ország által történő aláírása, vagy egységes, minden tagállamra vonatkozó, kutya és macskatartást, az állatokkal való bánásmódot, kóbor állatok helyzetét érintő szabályozás, a kegyetlen cselekedetek elkövetésének tilalma. Az országok közül, melyeket én hasonlítottam össze Magyarországgal, Németország, Ausztria, Finnország, Csehország, Görögország és Svájc is aláírta az Egyezményt.

A fentebb említett Vetter et al. [17]. publikációban 42 alkotmányt vizsgáltak. A kutatás fő témája annak vizsgálata, hogy hol jelenik meg Európában az állatvédelem alkotmányos,

jogi szinten is, illetve, hogy ez milyen formában történik. Úgy találták, hogy a legtöbb alkotmányban megtalálható az állatfajok, a környezet és a biodiverzitás védelme, de az állatoknak mint egyedeknek a védelme már kevesebb esetben lelhető fel. A 42 vizsgált országból 6 országnál található mind fajvédelmi, mind egyedvédelmi rendelkezés (Ausztria, Németország, Luxemburg, Szlovénia, Svédország és Svájc), 29-nél pedig csak fajvédelmi rendelkezés van az alkotmányban. A fentiek közül úgy találták, hogy a francia, a svájci és a svéd kiemelkedő részletességében. Hét olyan európai ország volt, melynek alkotmányában egyáltalán nincs sem állatfajokat, biodiverzitást, sem egyedeket védő szabály. Ezek Bosznia-Hercegovina, Dánia, Izland, Liechtenstein, Málta, Monaco és a Vatikán.

4.2. Az állat tartásának általános szabályai

Magyarország állatvédelmi törvénye az 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről (továbbiakban Ávtv.) első paragrafusa így hangzik: *"E törvény célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető szabályait."* [24/1§]

Itt is fontos az, hogy az ember felelőssége és feladatai megjelenjenek, az állattartással kapcsolatban, és ezeket rögzítették a jogszabályba foglaltan. Ezen törvény hatálya kiterjed a gazdasági haszonállatokra, kutatási-kísérleti, verseny és sport céljára használt állatokra, de vadász és pásztor ebekre, terápiás és egyéb célból tartott állatokra is, valamint a kóbor, illetve vadon élő vagy vadasparkban, állatkertben tartott állatok egyedeire is, nem csupán a kedvtelésből tartott állatokra. [24] A másik nagyon fontos magyar jogszabály a kutya és macskatartók kötelezettségeivel kapcsolatban a 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról. Míg az első, az Ávtv. ún. kerettörvény, és számos állatra vonatkozik, a 2010-es kormányrendelet csak kedvtelésből tartott állatokkal foglalkozik. [25] A kormányrendelet már pontosítja a kötelezettségeket részletesen kifejtésre kerülnek azok a témák is, melyek az Ávtv.-ben csak említés szintjén jelennek meg.

Az állattartó (aki az állat tulajdonosa, vagy aki felügyeli, gondozza az állatot) a jó gazda gondosságával köteles állatát ellátni. [24/4§ (1)] A jó gazda gondossága egy alapelv, melynek értelmében az állattartónak biztosítani kell állatának a megfelelő életkörülményeket, fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságai alapján a megfelelő tartási és takarmányozási feltételeket (amely nem csak táplálást, elhelyezést, tisztán tartást, gondozást, de szükség esetén gyógykezelést, nyugalmat, kiképzést, nevelést és felügyeletet is jelentenek). Megfelelő takarmányt és ivóvizet kell részére biztosítani.

[24/3§ (8)] Ehhez hasonló kötelezettségek megtalálhatóak az Egyezményben (melyet az Egyesült Királyság és Magyarország kivételével minden általam vizsgált ország aláírt) és az Egyesült Királyságnál is. [29/Ch.2, Art.4:2, 31/9§ (2)] Az állattartója továbbá köteles az egymásra veszélyt jelentő, egymást nyugtalanító állatok elkülönített tartását biztosítani. [24/4§ (2)] Fontos, hogy az állatnak nem szabad indokolatlanul stresszt, szenvedést vagy fájdalmat okozni. Ez a pont szintén megjelenik az Egyezményben is, Magyarország esetében is és az Egyesült Királyságnál is. [29/Ch.2, Art.3:1, 31/4§, 24/6§ (1)]

Továbbá, az állatot nem szabad elűzni vagy elhagyni, ez szintén a magyar szabályozásban, az Egyezményben is megtalálható és az Egyesült Királyság esetében is megtalálható. [29/Ch.2, Art.3:2, 32/1§, 24/8§]

Az állat tartójának rendszeresen, de legalább naponta egyszer ellenőriznie kell állatát. [24/4§ (3)] Ez a legtöbb általam átnézett, külföldi jogszabályban is megjelenik. A német szabályozás szerint ajánlott, hogy napi többször foglalkozni kell az állattal, de napi minimum kétszer ellenőrizni kell. [33/8§ (2)] Itt a 20 hetes kor alatti kutyákkal minimum naponta 4 órát kell foglalkozni, a törvényi ajánlás szerint, ami a kutya szocializációjának szempontjából igen fontos és előre mutató szabályozásnak tartom. [34/2§ (1)] Svájcban szintén kötelező a kutyák számára napi kapcsolatot biztosítani emberrel és amennyire lehetséges, fajtársaival is. A három hónapnál hosszabb ideig kennelben tartott ebeknek vizuálisan és olfaktórikus kapcsolatban kell lenniük más ebekkel, kivételt képez az, ha naponta minimum 5 órát a kennelen kívül tölt az állat. [34/Art.70.(1,2)] Svájcban a macskáknál is van ide vonatkozó szabályozás, itt is minimum naponta kapcsolatban kell lennie a macskának emberrel, vagy legalább vizuális kontaktusban kell lennie valamilyen fajtársaival. [34/Art.80.(1)] A magyar szabályozás az Svájchoz és Németországhoz hasonlítva sokkal kevésbé részletes és sokkal megengedőbb. Finnország esetében úgy fogalmaznak, hogy a kutyát minden nap ki kell engedni és tartási helyén láthasson és halhassa a zajokat és eseményeket, lehetősége legyen társas interakcióra. [35/9§] A görög szabályozás úgy szól, hogy az állat nem lehet magányos, rendszeresen kapcsolata legyen emberrel. [36/Art.9.(1/i)] Ausztria, az Egyesült Királyság és Csehország esetében nem találtam kötelező napi kapcsolatra utaló szabályozást.

Érdekes pont az Egyezmény szerint és az Egyesült Királyságban is, hogy 16 éves kor alatti személynek nem lehet szülői engedély nélkül állatot eladni. [31/3§ (4), 29/Ch.2, Art.6] Görögországban a korhatár, ami alatt nem lehet regisztrálni valakit állattulajdonosként: 18 év. [36/Art.4.(9)] Csehország és Finnország nem fogadta el az Egyezmény ezen pontját, a két ország esetében a korhatár 16 év helyett 15 év. [37,38/Sec.64.] Hazánkban egyedül a

veszélyes ebek esetén létezik életkori korlátozást, mely itt 18 év [25/17/F§ (1)] illetve kikötik, hogy ebet csak olyan vezethet közterületen, aki képes megfékezni. [25/17§ (1)]

A fent leírtakat az első táblázat foglalja össze.

Általános állatjóléti kérdések	HU	DE	AT	UK	CH	FI	CZ	GR
Az állat legyen mentes éhségtől, szomjúságtól, megfelelő táplálékot kell biztosítása számára	+	+	+	+	+	+	+	+
Az állatnak nem szabad szükségtelen fájdalmat, szenvedést, stresszt okozni	+	+	+	+	+	+	+	+
Az állatnak napi kapcsolatban kell lenni emberrel, szociális igényeit ki kell elégíteni	+	+	-	-	+	+	-	+
Az állatot nem szabad elhagyni, elűzni	+	+	+	+	+	+	+	+
16 éves kor alatt csak szülői/gyám beleegyezésével lehet állatot eladni/odaadni	-	-	+	+	+	-	-	+

1.táblázat Az általános állatjóléti kérdésekkel kapcsolatos nemzeti szabályozás összehasonlítása. A táblázatban használt rövidítések: Magyarország (HU), Németország (DE), Ausztria (AT), Egyesült Királyság (UK) Svájc (CH), Finnország (FI), Csehország (CZ) és Görögország (GR). A táblázatban „+” jelet használtam, ha találtam az adott ország esetében a témához kapcsolódó szabályozást. Amennyiben nem, akkor „-” jelet használtam.

4.3. Az állat kímélete az állatkínzás tilalma

Az állatkínzással kapcsolatban, a Magyar Büntető Törvénykönyv úgy fogalmaz, hogy csak a gerinces állatok indokolatlan bántalmazása, vagy vele való nem megfelelő bánásmód esik bele az állatkínzás fogalmába, nem az összes állat kínzása. [39/244§] Az Ávtv.-ben ehhez képest nincs meghatározva rendszertani besorolás, tehát minden állatra vonatkoztatható a fogalom, nem csak a gerincesekre. [24/6. § (1)]

Ez a probléma több országban is megjelenik a jogalkotásban. A 2006-os Animal Welfare Act (Egyesült Királyság) szintén az állat fogalmát úgy adja meg, hogy minden olyan gerinces, ami nem ember. Ez alapján a további törvények is csak a gerinceseket védnek, ugyanakkor itt az illető nemzeti hatóság kiterjesztheti az állat fogalmát nem gerinces állatra is, ha tudományosan bizonyítható, hogy az fájdalmat érezni és szenvedni képes. [31/Sec.1.] A magyar meghatározás szerint az állatkínzás szükségtelen, fájdalmat okozó bántalmazás, ezt előidéző bánásmód, szükségletek oly mértékű korlátozása, mely félelmet vagy

egészségkárosodást okozhat és itt nagyon fontos pont az, hogy öröklődő betegségben szenvedő állat további tenyésztése, szaporítása is állatkínzásnak minősül. [24/3§ (4)] Az Ávtv. szerint tehát tilos az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat okozni, kínozni, emberre vagy állatra uszítani, önpusztító vagy természetellenes tevékenységre trenírozni, nem megfelelő módon, vagy teljesítőképességét meghaladó módon mozgatni, szállítani. [24/6§] Az állat bántalmazása és kínzása, neki indokolatlan módon fájdalom okozása az összes általam vizsgált ország esetében tiltott tevékenység. [29/Art.3(1), 31/4§, 24/6§ (1)] Ehhez hasonló pontok szerepelnek az osztrák állatvédelmi törvényben is, ahol az állatkínzás tilalmánál számos pontra kitér a szabályozás. Úgy fogalmaz, hogy tilos indokolatlan, fájdalom vagy szenvedés okozása és a rendkívüli szorongásnak való kitétel. Nem szabad olyan nagy teljesítményt követelni egy állattól, ami neki stresszt, fájdalmat, vagy szenvedést okoz. [40/5§ (1,2:9)] Az Egyesült Királyság esetében úgy fogalmaznak, hogy tilos olyan cselekmény elmulasztása, mely észszerűen belátva az állat szenvedését okozza. [31/Sec.4.(1: b)] Az emberi mulasztások miatti állatkárosítás, vagy állatkínzás is megjelenik az általam vizsgált legtöbb ország esetében. [34/Art.16.(1), 36/Art.35(1:18), 40/5§ (2:13), 41, 42/Art.18 (1)] Csehország esetében nem találtam ide vonatkozó adatot, Finnország esetében, pedig úgy fogalmaznak, hogy az állatot nem szabad gondozatlanul hagyni, ezt a táblázatban „+/-” jellel jelöltem. [38/5§]

Magyarországon tilos állatviadalt szervezni, tartani, állatot ilyen céllal forgalmazni, tenyésztetni és kiképezni is, illetve a fogadás szervezés, fogadás kötés, de a részvétel és a közreműködés is. Szintén tilos ilyen eseménynek területet kiadni, bármilyen eszközt hozzá biztosítani. [24/7§] Az állatviadal szervezése, vagy ezzel kapcsolatos tevékenység a legtöbb országon tilos [36/Art.23(5), Art.24.(1: b,2), 34/Art.16.(d)]. Finnország, Csehország és Németország esetében nem találtam erre utaló szabályozást. Az osztrák állatvédelmi törvényben például leírják, hogy állatokkal való kegyetlen bánásmód tilalmánál, hogy tilos állatokat agresszióra nevelni, vagy más állatra uszítani (természetesen a rendőrségi és katonai szolgálati kutyák kivételek), illetve állatviadalt szervezni is. [40/5§ (2:2,5)] Ehhez hasonlóan a magyar Ávtv.-ben is szerepel, hogy nem szabad az állatot emberre vagy állatra uszítani, állatviadalra idomítani. [24/6§ (1: b)] Az Egyesült Királyság (2006) nem csak ezeket a tevékenységeket, hanem a videó készítését, birtoklását, megmutatását is beleveszi az állatviadallal kapcsolatos tiltott tevékenységek körébe, de csak akkor, ha a videón szereplő állatviadal Nagy-Britanniában készült. [31/Sec.8.] Ilyen szabályozást, mely az állatokkal kapcsolatos erőszakos cselekmények, állatkínzást, állatviadalt ábrázoló képi anyagok, videófelvevételek készítését, terjesztését,

birtoklását tiltja több ország esetében is találtam. [36/Art.24.(2), 43/4a§ (b), 40/5§ (2:8), 34/Art.16.(e), 42/Art.3.(6)] Magyarország és Finnország esetében nem találtam videófelvételekre utaló szabályozást. A fent leírtakat a 2. táblázat foglalja össze.

Állatkínzás, mulasztások, videók, képek	HU	DE	AT	UK	CH	FI	CZ	GR
Állatbántalmazás, kínzás tilalma	+	+	+	+	+	+	+	+
Tilos annak elmulasztása, mely az állat szenvedését okozta és észszerűen be kell volna ezt látnia (mulasztás)	+	+	+	+	+	-/+	-	+
Állatviadalokkal kapcsolatos tevékenység tilalma	+	-	+	+	+	-	-	+
Videók, képi anyagok és ezekkel kapcsolatos tevékenységek tilalma, melyeken az állatok szenvednek, fájdalmat élnek át vagy velük szembeni erőszakos cselekmények láthatóak	-	+	+	+	+	-	+	+

2.táblázat Állatkínzással, mulasztással állatviadalokkal és vizuális anyagokkal kapcsolatos jogszabályok nemzeti összehasonlítása. A táblázatban használt rövidítések: Magyarország (HU), Németország (DE), Ausztria (AT), Egyesült Királyság (UK) Svájc (CH), Finnország (FI), Csehország (CZ) és Görögország (GR). A táblázatban „+” jelet használtam, ha találtam az adott ország esetében a témához kapcsolódó szabályozást. Amennyiben nem, akkor „-” jelet használtam. Finnország esetében a „+/-” jel arra utal, hogy az állatot nem szabad gondozatlanul hagyni, de nem kifejezetten mulasztásra tér ki a jogszabály.

4.4. A kedvtelésből tartott állatok tartása és az állatokkal való bánásmód

4.4.1. Tartási hely

Az állat tartójának gondoskodnia kell az állat biztonságos elhelyezéséről és arról, hogy az állat ne tudjon elszökni. Szabadban tartott állatoknak pedig biztosítani kell létesítményt, ahol azok védelmet találnak az időjárás ellen. [24/5§ (1,3)] Az állatot nem szabad sem állandó világosban, sem sötétben, illetve állandó zajban sem tartani. A környezetet úgy kell kialakítani, hogy az állatnak sérülést semmi ne okozhasson. A tartási helynek akkorának kell lennie, hogy az állat természetes mozgási igényét kielégíthesse. Ló és eb esetében ez lehet kisebb, ha az állat mozgási igénye naponta ki van elégítve, hiszen ezeket az állatokat gyakran istállóban, kennelben tartják gazdáik. Alapvetően náluk is arra kell törekedni, hogy az állat kedve szerint, szabadon mozoghasson. A minimumkövetelmény hazánkban

az, hogy kistestű ebet (20kg alatt) tilos 10m²-nél kisebb, közepes testű ebet (20-40kg) tilos 15m²-nél kisebb, nagytestű ebet (40kg felett) tilos 20m² kisebb területen tartósan tartani. Csoportosan tartott ebeknél állatonként minimum 6m²-t kell az előző értékekhez hozzáadni, így megkapjuk a minimum tartási helyre vonatkozó területet. Nagyon fontos szempont, hogy csoporton belül a csoport minden tagja, egy időben, agresszió és versengés nélkül az etetőhöz, itatóhoz, fürdő-, pihenő-, búvóhelyhez hozzáférjen. [25/14§ (3,4,5: a,6,8)]

Németországban a kennelben tartott ebeknél a kennel méretei vannak pontosan megadva (6-10m²/ kutya, az állat méretétől függően) és az, hogy egy oldala nyitott legyen a kennelnek, és az állat két lábra állva ne érintse a kennel felső határát. [33/6§ (2:1,4:3)]

Svájc esetében is találunk a kennelek méretére és a szállítódobozok méretére vonatkozó előírásokat. Például a kennelek hasonlóan a német szabályozáshoz egy kutya esetében 6-10m²-esnek kell lenniük, két kutyánál 10-16m², a kutyák méretétől függően. Itt a szállítódobozokra is található szabályozás, ezek mérete 4-10m², két kutya esetén, a kutyák méretétől függően. [34/1245. melléklet 10. táblázat]

4.4.2. Kikötés, nevelés, sétáltatás és az ezekhez alkalmazható módszerek, eszközök

Magyarországon ebet ki lehet kötni, ezt nem tiltja a törvény, viszont ebet tartósan kikötve tartani nem szabad. [25/14§ (12)] Más, általam vizsgált országokban is ki lehet kötni ebet, Ausztria és Németország kivételével, de folyamatosan kikötve tartani nem szabad. [34/Art.3.(4), 36/Art.9.(3: d)] Az Egyesült Királyság és Csehország esetén nem találtam erre vonatkozó szabályozást. Finnországban felügyelettel, rövid időre még macskát is ki lehet kötni. [35/17§] Szintén Finnországban van arra szabály, hogy egyéves kor alatti ebet csak átmenetileg lehet kikötni, illetve, míg lakásban egyáltalán nem lehet kikötni ebet, addig kültéren csak lakott épület közelében. [35/10§] Magyarországon az átmeneti megkötéshez meghatározza a jogszabály, hogy kistestű eb esetében 5 m, közepes méretű eb esetében minimum 7 m, nagytestű eb esetében minimum 9 m kötélhossz szükséges, illetve futólánc használata is megengedett. [25/14/A.§ (2)] Ausztriában tilos ebet kikötve tartani, nem csak tartósan, de ideiglenesen is. Mindössze néhány kivételt sorolnak fel, amikor rövid időre ki lehet kötni ebeket- Ilyen az, ha valaki a pórázzal kikötve kint hagyja a kutyáját, rövid időre, olyan helyen, ahova nem viheti be (pl.: boltba). [40/16§ (3,5)] Svájcban megengedett a kutyák kikötése, de itt is csak ideiglenesen és minimum 20m² területet kell nekik biztosítani. A megkötött ebeknek pedig naponta legalább 5 órát szabadon kell tölteniük. [34/Art.3.(4), Art.71.(3)] Németország esetében sem lehet megkötve tartani ebet, csak kivételesen gondozó által kísérvé, azon tevékenységénél, melyre

a kutyát kiképezték és minimum 3 méteres kötélhosszt kell biztosítani. [33/7§] Minden állatnak is biztosítani kell a pihenés és a sérülésmentes mozgás lehetőségét. Ez az Egyezményben, Magyarország esetében is szerepel. [29/Art.4.(2: b), 24/5§ (2)] Egyesült Királyságnál olyan szabályozást találtam, miszerint az állatnak biztosítani kell a normál viselkedési mintázatai gyakorlását. [31/Art.9. (2:c)]

Magyarországon sétáltatásnál, az eb vezetéséhez, rögzítéséhez hám vagy nyakörv használható oly módon, hogy az állat egészségét ne veszélyeztesse. [25/14§ (13)] A magyar jogszabály nem tér ki részletesen az eszközökre, amik az állat egészségét tudják veszélyeztetni, míg sok más országnál, pontos felsorolás van. Bizonyos eszközök használata, potenciálisan egészségkárosodást okozhat, mely az állatnak a fizikai sérüléseken kívül (melyeket gyakran okoznak a fojtó nyakörvek vagy szegecses/tüskés kialakítású nyakörvek), a viselkedésben megjelenő kóros eltérésekre is gondolnunk kell. Utóbbi az elektromos eszközök nem megfontolt használatának következtében fordul elő talán leggyakrabban, amikor használatuk következtében vagy elmélyülnek a viselkedési problémák, vagy újak jelennek meg. [44] Az Egyezményben van arra vonatkozó szabályozás, hogy olyan eszközök használata nem megengedett, melyek egészségkárosodást, fájdalmat okoznak az állatnak. [29/Art.7.] Magyarországnál és Görögországnál nem találtam erre vonatkozó szabályozást. Bizonyos esetekben felsorolásra kerül a fojtónyakörvek, tüskés vagy szegecses nyakörvek használata is. [33/2§ (5)] Finnország esetében ilyen nyakörv használatának tilalmára utaló szabályt csak megkötés esetén találtam, így ezt a táblázatban „+/-” jellel jelöltem. [35/10§] Máshol csak az elektromos eszközök használatára tér ki külön a jogszabály. [42/Art.3.(11), 43/4§ (1: w)] Az Egyezményben és Magyarországnál is szerepel az, hogy nevelésénél vagy idomításánál nem szabad az állat túlzott megerőltetését, az állat erejét meghaladó, kimerülését eredményező tréninget alkalmazni. [25/6§ (1: e), 29/Art.7..] Bizonyos országokban a túlzottan durva, kemény bánásmód is tiltott. [42/Art.3.(8: a)] Fontos pont továbbá a neveléssel kapcsolatban és szintén szerepelt az általam vizsgált országok törvénykezésében az agresszióra nevelésnek, vagy más állatra uszításnak a tilalma, Finnország kivételével, ahol nem találtam a témához kapcsolódó jogszabályt. [24/6§ (1: b), 42/Art.3.(8: a), 36/Art.23/5, 43/4§ (1: b)]

Az osztrák állatvédelmi törvényt én kiemelkedőnek találtam a neveléshez, tréninghez kapcsolódó intézkedések szempontjából. A kegyetlen bánásmód és az állatkínzás természetesen tilos és ez alá a besorolás alá esik a tüskés, elektromos nyakörvek vagy vegyi anyagok használata is. Az olyan nyakörv használata is állatkínzás, mely a légzést

akadályozza: ide a fojtónyakörvek tartoznak. Az állat idomítása, nevelése szempontjából fontos, hogy Ausztriában, olyan technika vagy eszköz sem használható, amely a viselkedést durvasággal, büntetéssel módosítja. Továbbá tilos az állatot agresszióra nevelni, harci készségét növelni, vagy más állatra uszítani. Ausztria esetében még a kemény burkolatú terepen vagy aszfalton való kutyafuttatás is tiltott tevékenység. [40/5§ (2:2,3: a, b, c,6)] Ilyen szabályozást másik ország esetében nem találtam. Svájcban is a tréninggel, neveléssel kapcsolatban részletes a szabályozás. Az állatot úgy kell nevelni, hogy emberrel és más kutyával is jól tudjon kommunikálni, megfelelően szocializálni kell. Olyan állatot nem szabad tenyészteni, mely agresszívan viselkedik. [34/28§ (3)] Bizonyos eszközök használata neveléshez itt is tilos. Ilyen a fegyverrel való lövés büntetésként történő alkalmazása, fojtónyakörv használata az ellenőrző hurok nélkül, tuskés nyakörvek használata vagy túlzott keménység alkalmazása. [34/73§ (1,2: a, b, c)] Olyan eszközök használata sem megengedett, melyek sérülést vagy jelentős fájdalmat okozhatnak. Sem áram, sem vegyi anyag, sem kellemetlen hangok nem használhatóak. A kellemetlen hangok alkalmazásánál van kivétel, ha hozzáértő személy, terápiás (pl.: viselkedésterápia) célból használja ezt a nevelési eszközt. [34/Art.76.(1,2,3)] Az Egyesült Királyságban az nevelési stratégiákkal kapcsolatban úgy találtam, hogy ezek egy ún. kutyatartási és macskatartási kódexben vannak leírva, mely hivatalosan kiadott forrás, és melyre büntetőeljárás esetén, vagy az állatvédelmi szempontok vizsgálatánál hivatkozási forrásként alkalmazható. Az állattal minimum naponta egyszeri foglalkozás ajánlott. Ilyenkor érdemes sétáltatni, futtatni az állatot, játszani vele, vagy keresést, fajtársaival való találkozást beilleszteni. A cél természetesen az, hogy az állat elfáradjon és ne unatkozzon, hiszen ez nem megfelelő viselkedésformák megjelenéséhez vezethet. De nem szabad képességeit meghaladóan mozgatni, megerőltetni. A pozitív megerősítést hangsúlyozzák a kódexben, mely a negatív, büntetést (verbális vagy fizikális) alkalmazó neveléssel szemben sokkal megfelelőbb. A büntetés alkalmazása bizonyos esetekben elmélyítheti a nem kívánatos viselkedéseket, vagy az agresszív viselkedés kialakulását serkentheti. Az állat szocializációjának fontossága itt is ki van emelve, hiszen fajtársakkal való találkozása vagy a többkutyás rendszerek nagyban emelik az állat életminőségét. Az ajánlás itt egyébként az, hogy a kutya ne legyen többet egyedül napi 4 óránál. Mivel itt nem konkrét jogszabályban van ez megfogalmazva, a táblázatban narancssárga „+” jellel jelöltem ezeket az ajánlásokat. A nem használható eszközökre nem térnek ki. [45,46]

A fent leírtakat és a következő a 3. táblázat foglalja össze:

Mozgással, kiképzéssel, kikötéssel kapcsolatos jogszabályok	HU	DE	AT	UK	CH	FI	CZ	GR
Az állatnak biztosítani kell a szükséges mozgás lehetőségét	+	+	+	+	+	+	+	+
Az állatot egyáltalán nem lehet kikötve tartani	-	+	+	-	-	-	-	-
Az állatot nem lehet állandóan/tartósan kikötve tartani	+	-	-	-	+	+	+	+
Tilos túlzott megerőltetést, ésszerűtlen, képességeiket meghaladó kiképzést alkalmazni	+	+	+	+	+	+	+	+
Nem lehet durva bánásmódot, megtörést, túl kemény módszereket alkalmazni	-	+	+	+	+	+	-	-
Tilos olyan eszközök használata, mely elkerülhető sérülést, fájdalmat vagy szenvedést okoz.	-	+	+	+	+	+	+	-
Fojtónyakörv, vagy szegeceses/tüskés nyakörv használatának tilalma	-	+	+	-	+	+/-	-	-
Elektromos nyakörv használatának tilalma	-	+	+	-	+	-	+	-
Tilos a kutyák futtatása aszfalton vagy keményburkolatú terepen	-	-	+	-	-	-	-	-
Tilos az állatot agresszióra nevelni, más állatra uszítani, harcra kiképezni	+	+	+	+	+	-	+	+

3. táblázat: Az állatok kikötésével, képésével, nevelésével és ezekkel kapcsolatos eszközök használatához kötődő nemzeti jogszabályok összehasonlítása. A táblázatban használt rövidítések: A táblázatban használt rövidítések: Magyarország (HU), Németország (DE), Ausztria (AT), Egyesült Királyság (UK) Svájc (CH), Finnország (FI), Csehország (CZ) és Görögország (GR). A táblázatban „+” jelet használtam, ha találtam az adott ország esetében a témához kapcsolódó szabályozást. Amennyiben nem, akkor „-” jelet használtam. Az Egyesült Királyság esetében a narancssárga „+” jel arra utal, hogy csak ajánlás van az adott témában, a Finnország esetében használt „+/-” jel pedig arra utal, hogy csupán kikötés esetében nem lehet az adott eszközt használni.

4.4.3. Biztonság, sétáltatás és szökés megakadályozása

A kedvtelésből tartott állatokat úgy kell tartani, hogy ne veszélyeztethessék más állatok, vagy emberek biztonságát. Közterületen az ebet Magyarországon csak pórázon lehet vezetni, a kutyafuttatásra kijelölt területek kivételével, illetve csak olyan személy vezetheti

a kutyát, aki féken tartására képes. Igen fontos a biztonság és az, hogy az eb sem másik állatot, sem embert ne támadhasson, sebesíthessen meg. Szájkosár használata csak jellemzően agresszív egyedeknél és veszélyesnek nyilvánított ebnél kötelező, más állatok esetében csak akkor, ha miniszteri, vagy kormányrendelet előírja. [25/17§ (1,2,3)] Az állattartónak gondoskodnia kell a szökés megakadályozásáról, ez az Egyezményben is szerepel. [24/5§ (1), 29/Art.70.(1:c)] Szökés megakadályozása és az állat megnyugtatósa különösen fontos, erős fény vagy hangjelenséggel járó meteorológia vagy egyéb tevékenységeknél, illetve abban az időszakban, amikor pirotechnológiai eszközök használata engedélyezett a lakosságnak is (tűzijáték). [25/17A§] Az állat ürülékét közterületről kötelező összeszedni. [24/4§ (6)]

4.4.4. Viselkedésnek megfelelő tartás és lakóközösség

Az állatot úgy kell tartani, hogy természetes viselkedésének megfelelő körülményeket biztosítsunk, ugyanakkor az állat ne zavarja tartósan és szükségtelenül a környező lakóközösség élet és szokásrendjét. [25/14§ (2)] Ez azt jelenti, hogy az állandó kutyaugatás például akár feljelentést is eredményezhet (legtöbbször a szomszédok által) ugyanakkor az ügy kimenetele soha nem egyértelmű, írja cikkében Dr. Kajó Cecília, jogász. [47] Kitér arra, hogy ő, állatvédelmi hatósági munkája során az állatvédelmi szempontokat vizsgálta ilyen ügyekben először, tehát, hogy a kutyatartás feltételei teljesülnek-e és nem ennek köszönhetően ugat a kutya (pl.: ivóvíz, takarmány rendelkezésre áll-e, megfelelő mozgástér, árnyék, napi minimum egyszeri ellenőrzés stb.). Továbbá fontos szempont, az adott közösség vizsgálata, hogy mit jelent a szokásrend, általában tartanak-e állatot az adott közösségben, hiszen mind az állattartáshoz, mind a nyugodt pihenéshez van joga a közösség tagjainak. Szerinte a hasonló ügyek általában nem jegyzői szinten, hanem bíróságon dőlhetnek el, hiszen rengeteg a kivizsgálandó körülmény.

4.4.5. Kölyökállatokkal való bánásmód

A kutya, macska és görény kölyköknek 8 hetes korig az anyjukkal kell maradniuk hazánkban. [25/14§ (15)] Miért is fontos ez, mind macskáknál, mind kutyáknál? Satori Ágnes [48] azt írja, hogy a korai szocializáció időszaka, mely 3-14 hetes korig tart, különösen fontos a kölykök életében. Ha ez kimarad, vagy túl korán elkerülnek a kölykök anyjuktól és fajtársaiktól, ez a későbbiek során viselkedési zavarok jelentkezhetnek. Ide az agresszió problémaköre tartozik leginkább, de szorongás és félelmi reakciók is megjelenhetnek. Előfordulhat az is, ha korán elválasztott kölyök és gazdája között túl szoros kötődés alakul ki, hogy az állat később nem tudja megfelelően fogadni fajtársai közeledését, vagy szinte képtelen elviselni gazdája távollétét, elvesztését. A német, az

angol és a svájci törvénykezés alapján szintén 8 hetes korig kell az anyával maradnia a kölyköknek. [33 /2§ (2:4), 34/Art.70.(4), 49/schedule 6.(1:5)] Egyedül a görög jogszabály szerint szükséges a kölyköknek 12 hetes korig az anyjuk mellett maradniuk. [36/Art.8. (10: b)] Finnország, Ausztria és Csehország esetében nem találtam ide kapcsolódó jogszabályt. Az eredményeket a 4. táblázatban foglaltam össze.

4.4.6. Tenyészállatok egészségére és a szaporulat megakadályozására vonatkozó szabályok

Fontos az, hogy az Ávtv. szerint az állat tartójának meg kell akadályozni azon állatok szaporodását, melyek egészségügyi/ viselkedésbeli problémákat örökíthetnek utódjaikra. [24/3§ (4)] Ez a gondolatot a magyar jogszabályokban nem fejtik ki részletesen. Az, hogy tenyészteni csak egészséges állatokat szabad, ez megjelenik az Egyezményben is. [29/Art.5.] Az Egyesült Királyság esetében nem találtam erre vonatkozó szabályozást. Az osztrák állatvédelmi törvény az állatkínzás fogalmánál úgy fogalmaz, hogy állatkínzás olyan állat tenyésztése, amely leszármazottjai előre látható módon szenvedni, sérülni vagy szorongani fognak. Illetve állatkínzás az, ha ezen tünetek melyek öröklődnek, lényegesen és tartósan hatni fognak az utódok egészségére és nem csak átmenetileg fognak jelentkezni. Ennél az egy országnál sorolják fel részletesen a klinikai tünetek, melyek megléte vagy jelentkezése esetén nem lehet az állatot tenyészteni. A tünetek közé a nehézlégzést, mozgási anomáliákat, szőrtelenséget, sántaságot, bőrgyulladást, szemhéj, szaruhártya, kötőhártya gyulladást, exophthalmust (szemkidülledést), vakságot, süketséget, idegrendszeri problémákat, fogakkal kapcsolatos rendellenességeket sorolják és az olyan fajták tenyésztését is állatkínzásnak ítélik meg, ahol a természetes módon való ellés nem lehetséges. [40/5§ (2:1)] Az ivartalanítással az általam vizsgált országok közül egyedül Görögország esetében kötelező. Itt a nagyszámú kóborállat miatt előtérbe került az ivartalanítás népszerűsítése, sőt 2022.03.01-től ez kötelezővé is vált, kivételt az jelent, ha valaki kutyatenyésztő és küld be genetikai anyagot az állatából kivizsgálásra. [36/Art.9.(1: a)] Ez nagyon előremutató szabályozás, melyet véleményem szerint hazánkban is lehetne alkalmazni. A tenyészállatok védelmének érdekében hozott szabályok közül Görögország, Csehország és az Egyesült Királyság esetében találtam szabályozást. [49/schedule 6.(6:3),50/10§,14§] Itt azt fogalmazzák meg például Görögország esetében, hogy az első két ivarzási ciklusban nem vemhesíthető egy állat, minimum 9 hónapnak el kell telnie két ellés között, 9 év feletti állatnak nem lehet kölyke és egy állat maximum 6 alkalommal ellhet egész életében. [36/Art.8.(7,8)]

A kölyökállatokkal, tenyészállatok védelmével és szaporulat szabályozásával kapcsolatos jogszabályok összehasonlítását a 4. táblázat foglalja össze.

Kölyökállatok, állattenyésztés, szaporulat megakadályozása	HU	DE	AT	UK	CH	FI	CZ	GR
8 hetes korukig a kutya és macskakölyköknek anyjukkal kell maradniuk	+	+	-	+	+	-	-	-
12 hetes korukig a kutya és macskakölyköknek anyjukkal kell maradniuk	-	-	-	-	-	-	-	+
A kutyák és macskák ivartalanítása kötelező (vagy anyagküldés genetikai vizsgálatra)	-	-	-	-	-	-	-	+
A tenyészállatok esetében szabályozott az almok száma/ a kor ameddig tenésztethetők/ a tenyésztésbevitel kezdete/ két alom között eltelt idő	-	-	-	+	-	-	+	+
Csak egészséges állatokat szabad tenésztetni (anatómiailag, fiziológiásan, viselkedésben)	+	+	+	-	+	+	+	+
Felsorolják részletesen azokat a tüneteket, jellegzetességeket, amikkel rendelkező állatokat nem lehet tenésztetni	-	-	+	-	-	-	-	-

4. táblázat: A kutya és macskakölykök anyjuktól való elválasztásáról, a tenyészállatok védelméről, a nem egészséges állatok tenyésztéséről és a szaporulat megakadályozásáról szóló nemzeti jogszabályok összehasonlítása. A táblázatban használt rövidítések: Magyarország (HU), Németország (DE), Ausztria (AT), Egyesült Királyság (UK) Svájc (CH), Finnország (FI), Csehország (CZ) és Görögország (GR). A táblázatban „+” jelet használtam, ha találtam az adott ország esetében a témához kapcsolódó szabályozást. Amennyiben nem, akkor „-” jelet használtam.

4.5. Beavatkozás az állaton

A „beavatkozás” állat fizikai, élettani vagy pszichikai állapotának megváltoztatását jelenti. [24/3§ (7)] Az állaton olyan beavatkozást, mely fájdalommal, vagy az állat károsodásával jár, csak szakirányú végzettséggel lehet végezni, kivételt képeznek az azonnali intézkedést igénylő helyzetek, illetve a szokásosan állattartók által végzett műveletek melyeket gyakorlattal rendelkező személy elvégezhet. Érzéstelenítés nélkül csak akkor végezhető beavatkozás, ha nagyobb fájdalommal járna a rögzítés, vagy az állat anesztéziája. Ezen kívül az állaton minden olyan beavatkozás elvégzése kötelező, amelynek elmulasztása az állat fájdalmát, sérülését, szenvedését idézné elő. [24/9§,10§ (1)] Beavatkozást állaton más

ország esetében is csak állatorvosi/szakirányú végzettséggel és anesztézia kíséretében lehet végezni, ez a pont vonatkozik az Egyezményt aláíró országokra is. [24/9§, 29/Art.10 (3: a),] Az Egyesült Királyság esetében nem találtam ilyen szabályozást.

Nagyon lényeges pont az, hogy Magyarországon az állat küllemének megváltoztatása, illetve minden olyan sebészi beavatkozás elvégzése tilos, amely nem az állat egészségének érdekében, vagy szaporulat csökkentése érdekében történik (pl.: ivartalanítás). Ide leginkább a fül- és farokvágás sorolandó, mely a törvény értelmében ma tilos hazánkban. [24/10§ (2)] Ez alól Magyarországon kivételt képez a farok kurtítása, mely az állat 7 napos koráig elvégezhető. [25/16§ (5)] A 4. táblázatban látható műtéti elnémításnak, karomeltávolításnak és szemfog eltávolításának tilalma. Ezek nem kerülnek külön megnevezésre a magyar jogszabályban, de műtéti beavatkozások, melyek nem az állat egészségét szolgálják, ezért ezeket „+/-” jellel jelöltem.

Hogy működik ez egyéb európai országokban? A korábban említett Egyezmény, a kedvtelésből tartott állatok védelméről, melyet több ország (köztük Németország, Ausztria, Görögország, Svájc, Finnország és Csehország) is aláírt, nem engedélyezi a küllemváltoztató, nem gyógyászati beavatkozások elvégzését (ide a fül és farokvágást, az állat műtéti elnémítását, a karom és szemfog eltávolítás tartozik leginkább). [29/Art.10.(1)] Ezzel kapcsolatban többek között Németországnak volt feltétele, az, hogy aláírásakor a farokvágás elvégzésének tilalmát ne kelljen alkalmaznia. Így ott egyedül a farokvágás tartozik a megengedett, küllemet módosító eljárások közé. [42/Art.6. (1:1b)] Görögország, mivel nem kért felmentést egyik pont alól sem, így ott tilosak a fent említett beavatkozások.

Talán Svájc és Ausztria mondhatóak ilyen tekintetben a legszigorúbb szabályozással rendelkező országoknak. A svájci Szövetségi Élelmiszerbiztonsági és Állategészségügyi Hivatal által közzétett dokumentum leírja, hogy a kutyák fülvágása 1981 óta, farokvágása pedig 1997 óta a tilos az országban. Ilyen eb nem adható oda, nem adható el, nem hirdethető és nem állítható ki. Ilyen kutyával az országba beutazni sem szabad (esetleg külön engedéllyel, például nyaralásra, vagy beköltözéskor az országba, de ilyenkor is kapcsolatba kell lépni a kantoni hatósággal és az állat, mint "háztartási tartozék" behozható). Nem lehet fül- vagy farokvágott kutyákat az országból kivinni sem (szintén csak külön engedéllyel, ha például igazolni lehet, hogy orvosi okokból került sor a beavatkozásra). Másként az állatot nem engedik a határon át. [51] Ilyen, vagy ehhez hasonló intézkedések bevezetése fontos lenne minden olyan országban, ahol maguk az állat külsejét megváltoztató beavatkozások tilosak. Hiszen bár a beavatkozások elvégzése nem

megengedett, az állatok forgalmazása, bemutatása például hazánkban nem tilos. Az állatvédelmi index (API) 2020-es svájci kiadványában olvashatjuk, hogy minden kozmetikai jellegű műtét, és olyan művelet is tilos, amely az állattartás könnyítését szolgálja (az ivartalanításon és a kutyák ötödik ujjának eltávolításán kívül), tehát az ugatását szabályozó elektromos nyakörvek használata, vagy macskák karomeltávolítása is illegális. [52] Érdekes viszont, hogy a farkasköröm eltávolítása az állat 4 napos koráig, hozzáértő személy által anesztézia nélkül elvégezhető. [34/Art.15. (2: b)]

Az osztrák jogszabály igen pontosan fogalmaz a témával kapcsolatban. Tilos a fenotípus (külső jegyek összessége) megváltoztatására irányuló műtétek elvégzése és részletesen fel is van sorolva, hogy mik is tartoznak ide: a fark és fülvágás, a műtéti elnémítás, a karmok, szemfogak eltávolítása. Csak az szaporodás megakadályozása érdekében elvégzett ivartalanítás, orvosi javaslatra történő beavatkozások és a rendeltetés szerű használathoz szükséges beavatkozások engedélyezettek. Itt tilos olyan, 2008 után született állat kiállítása, behozatala az országba, amin Ausztriában tilos beavatkozást elvégeztek. Az állat tudatos külföldre szállítása is tilos azért, hogy ilyen, Ausztriában nem engedélyezett beavatkozást elvégezzenek rajta. [40/Art.7. (1,3,5)] Svájc esetében is tilos az állat kivitele, majd behozatala tiltott tevékenység elvégzése miatt. [34/Art.16.(2: 1)] Ez is igen fontos és előremutató pontnak tekinthető. Magyarországon, mivel tilos a beavatkozás elvégzése, azon állatok tulajdonosai, gyakran arra hivatkoznak, hogy a beavatkozásra külföldön került sor.

Nagy Britanniában a fark csonkítása bűncselekmény, de 5 napos korig minősített munkakutya esetén megengedett, orvosi céllal. Viszont nem lehet ilyen állatot bemutatni ott, ahol belépőt fizettek (például kiállítások, bemutatók). A többi beavatkozásra nem tér ki a szabályozás, viszont alapvetően a kozmetikai jellegű beavatkozások itt is tilosak. [31/Sec.5,6] A 5. táblázatban így itt is „+/-” jelet használtam.

Ezen kívül Csehországban és Németországban is tilos csonkított állatok bemutatása. [43/4a§ (a), 33/10§ (1)]

Görögországban pedig az olyan állatok behozatalát, forgalmazását, kiállítását, illetve tenyésztését/szaporítását tiltja a törvény, akin a fent említett beavatkozás valamelyikét elvégeztek. [36/Art.22. (4), Art.8. (10:c)]

Finnország esetében is tilos ilyen beavatkozások elvégzése, a farkkurtítás kivételével, amelynek tilalma alól az ország felmentést kért az Egyezmény aláírásakor. [37]

A fent leírtakat az 5. táblázatban foglaltam össze.

Állatokon végezhető beavatkozások	HU	DE	AT	UK	CH	FI	CZ	GR
Beavatkozást csak állatorvos végezhet, fájdalomcsillapítás kíséretében (bizonyos esetben hozzáértő személy is végezheti)	+	+	+	-	+	+	+	+
Tilos az állat külsejének megváltoztatása vagy egyéb nem gyógyászati jellegű műtét elvégzése	+	+	+	+	+	+	+	+
Tilos a farokvágás	-	-	+	-	+	-	-	+
Tilos a fülvágás	+	+	+	+/-	+	+	+	+
Tilos az állat műtéti elnémítása	+/-	+	+	+/-	+	+	+	+
Tilos a szemfogak eltávolítása	+/-	+	+	+/-	+	+	+	+
Tilos a karmok eltávolítása	+/-	+	+	+/-	-	+	+	+
Tilos olyan állat bemutatása/kiállítása, melyen ilyen beavatkozást végeztek	-	+	+	+	+	-	+	+
Tilos olyan állat behozatala az országba (néhány kivételes esettől eltekintve), melyen ilyen beavatkozást végeztek	-	-	+	-	+	-	-	+
Tilos olyan állat forgalmazása az országban, melyen ilyen beavatkozást végeztek	-	-	+	-	+	-	-	+
Tilos ilyen műtét céljából az állatot külföldre szállítani	-	-	+	-	+	-	-	-
Csonkolt állatok szaporítása	-	-	-	-	-	-	-	+

5.táblázat: Az állatokon végezhető beavatkozásokkal, az állat külsejének megváltoztatásával és az ilyen beavatkozáson átesett állatokkal kapcsolatos tevékenységekkel foglalkozó nemzeti jogszabályok összehasonlítása. A táblázatban használt rövidítések: Magyarország (HU), Németország (DE), Ausztria (AT), Egyesült Királyság (UK) Svájc (CH), Finnország (FI), Csehország (CZ) és Görögország (GR). A táblázatban „+” jelet használtam, ha találtam az adott ország esetében a témához kapcsolódó szabályozást. Amennyiben nem, akkor „-” jelet használtam. A „+/-” jel arra utal, hogy bár nincsen közvetlen felsorolás, indirekt módon a beavatkozás elvégzése tilosnak tekintendő.

4.6. Veszélyes ebek

A veszélyes ebet polgári jogi szempontból vadállatnak kell tekinteni. A veszélyes kutyák tartása mindkét jogszabály, az Ávtv. és a 41/2010-es Kormányrendelet által is szabályozva van. [24,25] Az Ávtv. 2010-es módosítás igen lényeges volt, írja Jámbor Adrienn. [53] A módosítás előtt nem csak egyedileg lehetett az ebeket veszélyesnek minősíteni, hanem

fajtájukból adódóan is. Így az Amerikai Pitbull Terrier kutyafajtához tartozó egyedeket automatikusan a veszélyes ebek közé sorolták. Ugyanakkor viszont a tőle nehezen megkülönböztethető, vele szoros genetikai rokonságban álló Amerikai Staffordshire Terrier viszont nem számított veszélyes fajtának. Ezt a kérdést a 2010-es módosítás rendezte, így nem volt érvényben tovább au ún. "pitbull rendelet", hiszen megsemmisítette az Alkotmánybíróság. Ez ugyan joghézagot hagyott maga mögött a veszélyes ebekre vonatkozó szabályozásban, de ezt később tisztázta az Ávtv. 2012-es átfogó módosítása. Innentől az ebeket Magyarországon csak egyedileg lehetett veszélyesnek minősíteni, tehát megszűnt a hátrányos megkülönböztetés a Pitbull fajtájú kutyákkal szemben.

Bizonyos európai országokban, bizonyos kutyafajtákkal szemben továbbra is érvényben vannak korlátozások, vagy nem lehet őket bevinni az országba. Németországban a 2001-es Dog Transfer and Import Restriction Act megtiltja bizonyos fajták behozatalát az országba és ezen fajták keresztezését más egyeddel, fajtával. Ide a Pitbull Terrier, az Amerikai Staffordshire Terrier, a Staffordshire Bull Terrier és a Bull Terrier tartozik. [54] Továbbá különböző tartományokban tovább bővül ezen kutyafajták listája. Például Baden-Württembergben: a Bullmastiff, az Argentin Dog, a Bordeaux-i Dog, a Brazil Massztif, a Spanyol Masztif, a Nápolyi Masztif, a Mastiff és a Tosza Inu is ebbe a kategóriába tartoznak. [55] Nagy-Britanniában a Pitbull Terrier, a Tosza Inu, az Argentin dog, és a Brazil Massztif tartozik a tiltott fajták közé. [56,57] Svájcban nincsenek olyan kutyafajták, melyek tartása teljes mértékben tilos, viszont kantononként változik, hogy mely fajták tartásához kell engedély, melyeket ítélnek meg potenciálisan veszélyesnek. Például Geneva tartományban számos ilyen kutyafajta van: Amerikai Staffordshire Terrier, Boerbull, Bullmastiff, Cane Corso, Argentin Dog, Bordeaux-i Dog, Brazil Massztif, Masztif, Spanyol Masztif, Nápolyi Masztif, Pit Bull Terrier, Kanári-szigeteki kutya, Rottweiler, Thai Ridgeback, Tosza Inu. [58] Finnországban nincsen adott fajtára vonatkozó korlátozás, viszont a kutyák és macskák vad fajtákkal való keresztezéséből létrejött hibridjei nem megengedettek az országban. [59]

4.6.1. Mikor minősíthet veszélyesnek egy ebet az állatvédelmi hatóság és ez milyen következményekkel járhat?

Ha Magyarországon egy eb fizikai sérülést okozott, illetve fizika vagy pszichikai állapotából feltételezhető, hogy sérülést fog okozni veszélyesnek nyilvánítható. A veszélyesnek minősítési eljárás során be kell vonni viselkedésben járatos, állatvédelmi hatóság által nyilvántartott szakértőt is és az illetékes jegyzőt kell értesíteni arról, ha eb fizikai sérülést okozott. A sérülés körülményeit ki kell vizsgálni, mind az állat, mind az

emberi magatartást illetően. Amennyiben az eb viselkedése indokolja a veszélyesnek minősítési eljárást, értesíteni kell a járási állat-egészségügyhatóságot.

Amennyiben egy kutya veszélyesnek lett minősítve, úgy tartóját ivartalanítási kötelezettség terheli, az állat csak elektronikus transzponderrel megjelölve tartható (mint minden 4 hónaposnál idősebb eb). Ezen kívül nyakörvén is jól látható jelzést kell elhelyezni, hogy az állat veszélyes, illetve állatvédelmi hatóság által kiadott engedélyre is szükség van az állat tartásához. Ezen engedélyt 15 napon belül kérvényezni kell, amennyiben ez nem történik meg az állat élete kioltásra kerül. A kiadott engedély érvényessége 2 év. Az állat tartási engedélye visszavonható, bizonyos esetekben, például, ha újra fizikai sérülést okoz, tartásának szabályait megszegik. Ezt a tartási engedélyt ideiglenesen sem lehet másra átruházni, ha tulajdonosváltás történik, új engedély szükséges. Az állat tartási helyét úgy kell kialakítani, hogy az megszökni ne tudjon, más állatok, emberek biztonságát ne veszélyeztesse. Az ingatlan be és kijáratainál figyelmeztető táblát kell elhelyezni, hogy az eb veszélyes. Sétáltatáskor, vagy tömegközlekedésen jelen kell lennie a tartási engedéllyel rendelkező személynek, az állatot csak 2 méternél nem hosszabb, nem kihúzható pórázon, illetve kibújást megakadályozó nyakörv és szájkosár segítségével lehet vezetni, a nyakörvet és a szájkosarat eltávolítani az állatról nem lehet. Ilyen ebet tilos szaporítani, tenyészteni, az országból kivinni vagy behozni, kiállítani, versenyeztetni és őrző-védő feladatokra alkalmazni, kiképezni. Minden, az eljárással, a körülmények biztosításával járó költség pedig az eb tulajdonosát terheli. [24/24A§, 24C§, 25/17C§ (1,5),17D§ (1,2,3),17E§ (1,2),17F§ (2,5), 17H§ (1,2,3),17I§ (1,2), 17J§ (1),17M§ (1)]

4.7. Kutyák és macskák megjelölése, kötelező immunizálás, ebnyilvántartás, ebösszeírás és ebrendészeti hozzájárulás, az állatvédelmi feladatok pénzügyi háttere
Magyarországon 2013-tól minden négyhónaposnál idősebb eb csak transzponderrel megjelölve tartható. [25/17B§(10)]

Az ebnyilvántartás azt jelenti, hogy a transzponderrel megjelölve tartható ebekről nyilvántartást kell vezetni, az állat tartójának és mások jogainak, tulajdonának és biztonságának érdekében, illetve az ebrendészeti feladatok ellátásához.

Az ide való regisztráció díjköteles, mely díj beszedése gyakorlatban az állatorvos által van megvalósítva. Amikor az állatorvos az elektromos transzpondert (mikrochipet) beülteti a kutyaába és maximum 3500Ft összeget kérhet ezért. Ez tartalmazni fogja a mikrochip árát, a beültetés díját és a regisztrációs díjat is. Az ebnyilvántartásba a tulajdonos személyes adatait (név, lakcím, telefonszám, elektronikus levélcím) az állat adatait kell, hogy tartalmazza. Az állat adatai mellé, bizonyos esetekben a műveletet végző állatorvos neve és

kamarai bélyegzője is be kell, hogy kerüljön a nyilvántartásba (ilyen adatok az elektronikus transzponder száma, oltásikönyv száma, ha ivartalanított, az ivartalanítás időpontja, veszettség elleni oltás időpontja és az oltóanyag száma.) [24/ 42A§ (1,3,4,6)]

Az állat tartójánál bizonyos dokumentumok megléte elengedhetetlen. Ilyenek a tartós megjelölést igazoló dokumentumok (tehát ez kutyánál kötelező, macska esetében nem) és a kötelező immunizálást igazoló dokumentumok. Ez kutya és macska esetében gyakorlatilag Kisállat Egészségügyi Könyv meglétét jelenti. Ha az állat új tulajdonoshoz kerülne, át kell adni ezen dokumentumokat az új tulajdonosnak. [25/13§]

Kutyák számára egyedül a veszettségoltás kötelező hazánkban, macskák számára nincs kötelező oltás. Három hónapos eb esetében 30 napon belül, utána 6 hónapon belül, majd évente szükséges az oltás beadatása. Veszettség ellen csak transzponderrel megjelölt eb oltható. [60/4§ (1: a, 7)]

Ausztriában minden ebet és a tenyészmacskákat kell kötelezően megjelölni mikrochippel. A kutyák esetében ezt három hónapos korig kell megtenni, míg a tenyésztési célra szánt macskák esetében legkésőbb a szemfogak kitörése előtt kell ezt megtenni. Így az állatok a központi, kisállat adatbázisban regisztrálva lesznek, mely természetesen hasonló célt szolgál, mint Magyarországon, tehát egyfelől az állat elszökése/elkóborlása esetén a gazdához való visszajuttatást, másfelől pedig az állatok azonosítását és számon tarthatóságukat. [40/24a (1,3,3: a)]

Az új görög törvénykezés szerint nem csak a kutyák, hanem a macskák elektronikus transzponderrel való megjelölése is kötelező. Ezt az állat születése után 2 hónapon belül kell megtenni. [36/Art.9. (1: b), Art.4.(12)]

A macskák, vagy legalábbis a tenyészmacskák kötelező megjelölésére csak Görögország és Ausztria esetében találtam szabályozást. Ez igen előremutató, hasonló szabályozás bevezetése véleményem szerint hazánkban is érdemes lenne és segítené a felelős macskatartást.

Bár ennek megvalósításáért több országnál, évek óta küzdenek az állatvédő szervezetek, megvalósítása nehézkes.

A kutyák elektronikus transzponderrel való megjelölése minden általam vizsgált ország esetében kötelező. [42/Art.11a (2), 61,62] Finnország és Csehország esetén nem találtam ide vonatkozó információt.

Az állatok megjelölésével kapcsolatos adatokat a 6. táblázatban foglaltam össze.

Állatok regisztrációja, elektronikus transzponderrel való megjelölés (mikrochip)	HU	DE	AT	UK	CH	FI	CZ	GR
Kutyák regisztrációja és elektronikus transzponderrel való megjelölése kötelező	+	+	+	+	+	-	-	+
Macskák esetében kötelező a megjelölés és regisztrálás	-	-	-	-	-	-	-	+
Tenyésztésre szánt macska esetében kötelező	-	-	+	-	-	-	-	-

6. táblázat: Az kutyák és macskák kötelező, elektronikus transzponderrel való megjelöléséről. A táblázatban használt rövidítések: Magyarország (HU), Németország (DE), Ausztria (AT), Egyesült Királyság (UK) Svájc (CH), Finnország (FI), Csehország (CZ) és Görögország (GR). A táblázatban „+” jelet használtam, ha találtam az adott ország esetében a témához kapcsolódó szabályozást. Amennyiben nem, akkor „-” jelet használtam.

4.7.1. Ebösszeírás

A tartási hely illetékes önkormányzata hazánkban minimum három évente ebösszeírást kell, hogy végezzen. Ez az ebrendészeti feladatok elvégzése és a veszettség elleni védekezés miatt fontos. Ekkor az ebnyilvántartást is összevetik az ebösszeírás adataival, valamint az Állatorvosi Kamara is szolgáltat adatokat. Az önkormányzatnak köteles adatot szolgáltatni az eb tulajdonosa és tartója is. [24/42B§ (1,3,4,5)]

4.7.2. Az ebrendészeti hozzájárulás (=állatvédelmi hozzájárulás)

Az Ávtv. szerint az állami és önkormányzati feladatok ellátására állatvédelmi ügyekben Magyarországon három területről származhat pénzügyi fedezet. Az állam központi költségvetéséből előirányzott összegek, az állatvédelmi bírság és az állatvédelmi (=ebrendészeti) hozzájárulás. [24/42§ (1,2)]

Az ebrendészeti hozzájárulás Magyarországon korábban ebadó néven lett bevezetve. Leginkább humán veszettségesetek és az ebtartás csökkentését várták az intézkedéstől. A 1998. évi XXVIII. törvény 2012-es módosításával került be újra az ebadó, állatvédelmi vagy ebrendészeti hozzájárulásként a törvénykezésbe, de nem az egész országban került bevezetésre, hanem a helyi önkormányzatok dönthettek a bevezetés vagy be nem vezetés mellett. [63]

Ez veszélyes ebek esetén évi 20.000Ft, míg egyéb kutyák esetében maximum évi 6000Ft-ot jelent. Kiszámításánál mind a tartási cél, a tartási körülmények és az ebtartó szociális helyzete meghatározó tényező. Ezen kívül bizonyos kutyák után nem szedhető be a hozzájárulás, ide tartoznak: a törzskönyvezett magyar fajtájú, a mentő-, jelző-, vakvezető,

rokkantsegítő és terápiás kutyák, az Országos Magyar Vadászkamara által elismert vadászkutyák, a Magyar Honvédségi, rendvédelmi vagy nemzetbiztonsági szervben szolgáló kutyák vagy közfeladatot ellátó őrkutyák, az ivartalanított ebek (kivéve, ha veszélyesek), illetve a menhelyen, ebrendészeti telepen levő, vagy innen, illetve állatmentő alapítványtól örökbefogadott kutyák. [24/42C§ (1,3,4)] Az ebrendészeti hozzájárulás célja azonban ma nem a veszettség visszaszorítása lenne, hiszen a széles körű átoltottságnak köszönhetően ez ma Magyarországon nem kiemelkedő probléma. Az ebrendészeti hozzájárulásként befolyt összeget az önkormányzatoknak az Ávtv. szerint az ivartalanítás, a menhelyek és ebrendészeti telepek támogatására, állatjóléti és közegészségügyi célra kell fordítani. [24/42C§ (7)] Sajnos az ebrendészeti hozzájárulás beszedése a legtöbb helyen nem valósult meg hazánkban, nem volt fizetési hajlandóság, az emberek nem jelentették be, hogy kutyát tartanak, az ellenőrzés pedig nehéz, olvashatjuk több város helyi portálján is, ahol bevezették az ebrendészeti hozzájárulást. [64,65] Véleményem szerint az ebrendészeti hozzájárulás és az, ha sikerülne a kutyatartóktól beszedni ezt az összeget, illetve, ha nőne a fizetési hajlandóság körükben, nagyban elősegítené a felelős állattartás és az állatjólét helyzetének fejlődését hazánkban.

5. Következtetések

Világszerte a kutyákhoz és macskákhoz való viszonyulás és a háziállat fogalma nagyon eltérő. Földrészenként igen különböző attitűdökkel találkozunk, de itt Európában ember és ember között is számos befolyásoló tényező van. Ilyenek a korábbi állattartási tapasztalatok, a család szerkezete és a vallás. Számos olyan kutatás született már, mely az állatok pozitív hatásait mutatja be, ránk emberekre. Ezekre én is mutatok néhány példát dolgozatomban. Az állatok jogi státusza is érdekes kérdés. Bizonyos országok esetében már kikerültek a „dolog” kategóriából az állatok, hiszen természetüknél fogva nehezen tekinthetőek dolognak.

A kutya és macskatartás néhány európai uniós jogszabály kivételével nincs egységesen és részletesen szabályozva. Van olyan egyezmény, melyet számos ország aláírt, de nem vonatkozik az összes uniós országra. Dolgozatomban számos nemzeti jogszabályt elemeztem, néztem át és hasonlítottam tartalmukat.

Magyarországon a jó gazda gondosságának szellemében kell az állatokat ellátni. Ehhez hasonló szabály, vagy az ún. öt szabadsághoz való jog (mentesség éhségtől és szomjúságtól, elkerülhető fájdalomtól, szenvedéstől, szorongástól, vagy stressztől és félelemtől és szabad gyakorlása az fajnak, kornak megfelelő viselkedésnek) megjelenik az

általam vizsgált összes jogszabály esetében. Az állatokkal kapcsolatos erőszakos cselekményeket, állatkínzást ábrázoló videók, képi anyagok birtoklásának, megosztásának tilalma szintén a legtöbb, általam vizsgált jogszabályban fellelhető volt.

Egyik általam vizsgált ország esetében sem szabad az állatot elűzni, elhagyni vagy kitenni. Az állattartó kora a legtöbb ország esetében minimum 16 év volt. Tartási hely tekintetében a legtöbb vizsgált ország esetében a minimum követelmények hasonlóak a magyar szabályozáshoz. Vizsgálatom kiterjedt az állatok mozgásához, neveléséhez kapcsolódó jogszabályokra is. Az állatnak szükséges mozgást minden ország esetén kötelező biztosítani. Az állat képességeit meghaladó tréning az összes általam vizsgált ország esetében tilos volt. Továbbá a durva bánásmód is a legtöbb ország esetében tilos tevékenység. Vizsgáltam azt, hogy milyen eszközöket lehet kiképzéshez, használni. A legtöbb ország esetében nem szabad olyan eszközöket használni, melyek az állatnak felesleges/elkerülhető stresszt, szenvedést vagy fájdalmat okoznak. A fojtónyakörv és tüskés nyakörvek, valamint az elektromos nyakörvek használata több országban is tilos. Magyarországon nem találtam az eszközök használatára kitérő jogszabályt. Véleményem szerint ezen eszközök használatát hazánkban sem szabadna engedélyezni. Kiképzéssel és állatkínzással kapcsolatban az osztrák szabályozás igen részletes. Itt az állatok kemény burkolatú terepen vagy aszfalton való futtatása is tilos. Neveléssel kapcsolatban azt vizsgáltam még, hogy mely ország esetében tilos az állat agresszióra való nevelése vagy uszítása más állatra, emberre. Ez szintén a legtöbb esetben tilos tevékenység. A kikötés kérdése az általam vizsgált országok esetén változatos képet mutatott. Két országban (Ausztriában és Németországban) egyáltalán nem lehet állatot kikötni, míg más országokban a tartós kikötés tilos. Több ország esetében ennek az átmeneti megkötésnek a maximális ideje, körülményei szabályozva vannak. Magyarországon esetében nincs ilyen pontos szabályozás, pedig szankcionálás szempontjából előremutató lenne.

A macska és kutyakölyökkel kapcsolatban azt vizsgáltam, hogy melyik ország esetében, meddig kell kötelezően az anyjuk mellett maradniuk. Itt a legtöbb ország esetében a minimális időtartam 8 hét és egyedül Görögország esetében 12 hét. Áttekintettem továbbá azt, hogy a tenyészállatok egészségét illetően és a szaporulat megakadályozására milyen szabályozások vannak. A legtöbb országban csak egészséges állatokat szabad tenyészteni. Ausztria esetében igen részletes az ide kapcsolódó jogszabály. Esetében felsorolásra kerülnek azok a nem kívánatos tulajdonságok, rendellenességek, melyekkel rendelkező állatok tenyésztése nem megengedett. Ilyen részletes szabályozást más, általam vizsgált

ország esetében nem találtam. Görögország új, 2021-es törvénye alapján kötelező az ivartalanítás (vagy genetikai anyag küldése laboratóriumba) kutyák és macskák esetében is. Szerintem ez igen előremutató és a kóbor állatokkal kapcsolatban nagy segítséget fog az országnak jelenteni. Hasonló intézkedés bevezetése szerintem Magyarország esetében is csökkentené a menhelyre, gyepmesteri telepre kerülő állatok számát.

Az állatokon végezhető beavatkozásokat a legtöbb általam vizsgált ország esetében csak állatorvos vagy hozzáértő személy végezheti, anesztézia kíséretében. A legtöbb ország esetében tilos az állat külsejét megváltoztatni. A farokvágás Ausztria, Svájc és Görögország esetében teljesen tilos, máshol bizonyos okból, igazolásokkal elvégezhető. A további beavatkozások (fülvágás, szemfogak eltávolítása, karomeltávolítása és a műtéti elnémítás) a legtöbb országban tilosak. Érdekes kérdés, hogy azon állatok bemutatása, melyeken ilyen beavatkozást végeztek, a legtöbb ország esetében tilos. Továbbá fontos az, hogy Ausztria és Svájc és Görögország esetében nem lehet ezen állatokat forgalmazni, az országba behozni sem. Illetve az osztrák és a svájci jogszabályok szerint nem szabad tiltott beavatkozás miatt kiszállítani az országból az állatot. Magyarország esetében is fontos lenne ezen szabályozások bevezetése, hiszen csupán a beavatkozás tilalma nem oldja meg a kérdést, így is bemutatásra kerülhetnek azon állatok, melyeket ilyen beavatkozásokat végeztek.

A veszélyes ebek kérdése országonként még Európában is igen változatos képet mutat. Valamilyen országnál bizonyos kutyafajták eredendően veszélyesnek számítanak, bizonyos országokban (mint hazánkban is), csak egyedileg lehet ebet veszélyesnek minősíteni. A veszélyes ebekkel kapcsolatos szabályozás szerintem Magyarországon megfelelő, hiszen hazánkban csak egyedileg lehet veszélyesnek minősíteni ebet és véleményem szerint kellően részletes a szabályozás ezen állatok tartásával kapcsolatban is.

Dolgozatomban az ebek regisztrálására és elektronikus transzponderrel való megjelölésre is kitértem, amely szintén kutyák esetében a legtöbb vizsgált országnál kötelező, Görögországban pedig macskák esetén is. Ausztriában a macskák közül csak tenyésztési célból tartott macskák esetén kötelező a megjelölés. Szerintem ezt érdemes lenne hazánkban is bevezetni. Dolgozatom utolsó szakaszában pedig az ebrendészeti hozzájárulás kérdésére is kitékintettem hazánk esetében. Ennek beszédese általában nem tud megvalósulni hazánkban, mert az emberek nem fizetik be. Ennek népszerűsítése, prevenciója azért lenne fontos, mert ez az egyik olyan pénzforrás, melyből az állattartás körülményeit, közterületi adottságait és a menhelyeket is fejleszteni lehetne.

6. Összefoglalás

A kutya és macskatartás világszerte igen elterjedt. Ezen állatokhoz való viszonyulás ieltérő globálisan, habár itt Európában annyira nagy különbségek talán nincsenek a háziállat fogalmával kapcsolatban.

Jelen dolgozat azt vizsgálja, hogy európai országok között, a témához kapcsolódó jogszabályokban, milyen különbségek vannak. Céлом az volt, hogy Magyarországot több európai országhoz is hasonlítsam, az általánosabb és vitatottabb állatjólleti és állatvédelmi kérdésekkel kapcsolatban.

A magyar jogszabályok közül dolgozatom legnagyobb részében kettőt használtam fel. Ezek: az 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről, illetve a 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról voltak. Az általam vizsgált országok Magyarország, Németország, Ausztria, az Egyesült Királyság, Svájc, Finnország, Csehország és Görögország voltak. Továbbá vizsgáltam azt, hogy milyen európai uniós szabályozás van a témában.

Az általános állatjólleti kérdésekkel, a tartási körülményekkel a kikötés kérdésével és nevelési módszerekkel kapcsolatban is összehasonlítottam az országokat. Az általánosabb pontokkal kapcsolatban (mint a mentesség éhségtől, szomjúságtól, fájdalomtól szenvedéstől) nem találtam nagy különbségeket. Az állatkínzás kérdésére is kitértem, de nagy eltérések itt sem mutatkoztak. A neveléssel, tréninggel kapcsolatos jogszabályokat vizsgálva Ausztria volt kiemelkedő. Az ide tartozó jogszabály nagyon részletes és az általam vizsgált minden pontnak megfelelt.

A kikötés kérdésével kapcsolatban előre mutatónak találtam azon országokat, ahol meg van adva az, hogy minimum hány órát kell szabadon töltenie az állatnak, mint például Svájc esetében is. A dolgozatban kitértem továbbá az állatokon végezhető beavatkozásokra, a kölyök állatokra vonatkozó jogszabályokra, a tenyészállatokat érintő szabályozásokra és a veszélyes ebek kérdésére is. Ezek közül kiemelkedőnek tartom a görög szabályozást, ami az ivartalanítást kötelezővé teszi. Az osztrák szabályozás is említésre méltó, hiszen ebben az állatok tenyésztésénél nem csak arra térnek ki, hogy csak az egészséges állatok tenyészthetők, hanem részletesen fel vannak sorolva a nem kívánt tulajdonságok is. Továbbá kitértem még az állatok kötelező megjelölésének kérdésére és az ebrendészeti hozzájárulásra is.

Véleményem szerint egy európai uniós, átfogó jogszabály igen sokat segítené abban, hogy egységes legyen az országokban a szabályozás. Magyarország esetében bizonyos pontok szigorítása is előre mozdítaná a kutyák és macskák helyzetét.

7. Irodalomjegyzék

1. Arcanum, Kézíkönyvtár, A magyar nyelv értelmező szótára/ k/ kultúra
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/k-359B8/kultura-3985D/> megtekintés dátuma:2022.10.15
2. Gray PB, Young SM (2011) Human–Pet Dynamics in Cross-Cultural Perspective. *Anthrozoös* 24:17–30.
<https://doi.org/10.2752/175303711X12923300467285>
3. Veevers JE (1985) The Social Meaning of Pets: Alternative Roles for Companion Animals. *Marriage & Family Review* 8:11–30. https://doi.org/10.1300/J002v08n03_03
4. Barrie Gunther (1999) Pets and people: The psychology of pet ownership.
https://www.researchgate.net/publication/232463013_Pets_and_people_The_psychology_of_pet_ownership.
5. Friedmann E, Katcher AH, Lynch JJ, Thomas SA (1980) Animal companions and one year survival after discharge from a coronary care unit. *Public Health Reports* 95:307–312
6. Braun C, Stangler T, Narveson J, Pettingell S (2009) Animal-assisted therapy as a pain relief intervention for children. *Complementary Therapies in Clinical Practice* 15:105–109.
<https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2009.02.008>
7. Barker SB, Dawson KS (1998) The Effects of Animal-Assisted Therapy on Anxiety Ratings of Hospitalized Psychiatric Patients. *PS* 49:797–801. <https://doi.org/10.1176/ps.49.6.797>
8. Mims D, Waddell R, Holton J (2022) Inmate Perceptions: The Impact of a Prison Animal Training Program Background. *Environ Soc Psychol* 7:.. <https://doi.org/10.18063/esp.v7.i1.753>
9. E.S. Paul, James A Serpell (1993) Childhood Pet Keeping and Humane Attitudes in Young Adulthood. *Animal welfare* 2:321–337
10. Paul ES, Serpell J (1992) Why Children Keep Pets: The Influence of Child and Family Characteristics. *Anthrozoös* 5:231–244. <https://doi.org/10.2752/089279392787011340>
11. Berglund J (2014) Princely Companion or Object of Offense? The Dog’s Ambiguous Status in Islam. *Soc Animals* 22:545–559. <https://doi.org/10.1163/15685306-12341357>
12. Stephen Robert Kellert (1993) Attitudes, Knowledge, and Behavior toward Wildlife among the Industrial Superpowers: United States, Japan, and Germany. *Journal of Social Issues* 49:53–69
13. Singer, Peter (2005) Minden állat egyenlő. In Lányi András – Jávor Benedek (szerk.) *Környezet és etika*. Budapest, L’Harmattan. 39–56. [Ford. Körmeny Pál – Mund Katalin]
14. Spaak Tobren (2020) Animal Law: Human Duties or Animal Rights? pp1-7
<https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13293.41445>
15. Hohfeld, Wesley Newcomb. „Some Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning”. *The Yale Law Journal* 23, sz. 1 (1913. november): 16. <https://doi.org/10.2307/785533>.
16. Blutman László (2012) Az analitikus jogdogmatika keservei: jogosultság, szabadosság, hatalmasság. *Jogelméleti szemle* 2012:15–57
17. Vetter S, Ózsvári L, Boros A (2020) Protection of Animals in the Constitutions of the European Countries. *Pro Publico Bono - Magyar Közigazgatás* 8:170–189. <https://doi.org/10.32575/ppb.2020.1.9>
18. Gyöngyösi Z (2005) Az állatok joga és jogalanyisága. In: *Jogi Fórum*.
<https://www.jogiforum.hu/publikacio/2005/06/29/az-allatok-joga-es-jogalanyisaga/> megtekintés dátuma: 2022.10.15.
19. Global Animal Law (GAL Association), Legislation Database
<https://www.globalanimallaw.org/database/index.html> megtekintés dátuma: 2022.10.15.
20. (1998) Civil Code of Austria (ABGB) [Ausztria, <https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/285a>]
21. (1907) Swiss Civil Code [Svájc, jogszabálysám: 210,
https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/en]
22. (2002) German Civil Code (BGB) [Németország, http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p0267]
23. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről [Magyarország]
24. 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről [Magyarország]
25. Magyarország Kormánya (2010) 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról [Magyarország]

26. (2020) Animal Protection Index (API) <https://api.worldanimalprotection.org/>, megtekintés dátuma:2022.10.15.
27. European Pet Food Industry Federation (FEDIAF) (2021) Facts & Figures 2021 <https://www.dropbox.com/s/h3vapzfju5j8vei/Facts%20and%20Figures%202021.pdf?dl=0> megtekintés dátuma: 2022.10.15.
28. European Parliament. Directorate General for Internal Policies of the Union., Donald M. Broom (2017) Animal welfare in the European Union. Publications Office, LU
29. (1992) European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS No. 125) [\[https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=125\]](https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=125)
30. Idegen szavak gyűjteménye <https://idegen-szavak.hu/ratifik%C3%A1ció> megtekintés dátuma: 2022.10.15.
31. (2006) Animal Welfare Act [Egyesült Királyság, UK Public General Acts, 2006. c. 45., <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/45/section/6?view=plain>]
32. (1960) Abandonment of Animals Act [Egyesült Királyság, UK Public General Acts 1960 c. 43. (Regnal. 8_and_9_Eliz_2) <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/60/introduction/enacted?view=plain>]
33. (2001) Tierschutz-Hundeverordnung, TierSchHuV [Németország, BGBl. I 838. o, <https://www.gesetze-im-internet.de/tierschhuv/BJNR083800001.html>]
34. (2008) Animal Protection Ordinance. (AniPO) [Svájc, Swiss Federal Council, jogszabálysám: 455.1, <https://www.blv.admin.ch/blv/dokumente/tiere>]
35. (2010) Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta [Finnország, 8.7, 2010/674, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100674>]
36. (2021) New framework for the well-being of companion animals- «ARGOS» project and various other provisions [Görögország, jogszabálysám:4830/2021, <https://www.animalactiongreece.org/advice-and-welfare/greek-legislation/>]
37. Reservations and Declarations for Treaty No.125 - European Convention for the Protection of Pet Animals (ETS No. 125) <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=declarations-by-treaty&numSte=125&codeNature=0> megtekintés dátuma: 2022.10.15.
38. (1996) Animal Welfare Act [Finnország, Ministry of Agriculture and Forestry, jogszabálysám: 247/1996, <https://www.globalanimallaw.org/downloads/database/national/finland/en19960247.pdf>]
39. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről [Magyarország]
40. (2004) Federal Act on the Protection of Animals (Animal Protection Act) (Tierschutzgesetz – TSchG) [Ausztria, BGBl. I Nr. 118/2004, https://www.globalanimallaw.org/downloads/database/national/austria/erv_2004_1_118.pdf]
41. Magyarország Kormánya (1998) 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet az állatvédelmi bírságról
42. (2006) Tierschutzgesetz, TierSchG (Animal Welfare Act) [Németország, Federal Law Gazette I, p. 1094, <https://www.animallaw.info/statute/germany-cruelty-german-animal-welfare-act>]
43. (1992) ACT on the protection of animals against cruelty [Csehország, Act No 246/1992 Coll., <https://www.vetkom.cz/legislativa-pro-veterinare/komora-a-vnitni-predpisy/act-on-the-protection-of-animals-against-cruelty-act-no-246-1992-coll/>]
44. Masson S, de la Vega S, Gazzano A, Mariti C, Pereira GDG, Halsberghe C, Muser Leyvraz A, McPeake K, Schoening B (2018) Electronic training devices: Discussion on the pros and cons of their use in dogs as a basis for the position statement of the European Society of Veterinary Clinical Ethology. Journal of Veterinary Behavior 25:71–75. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2018.02.006>
45. (2017) Code of practice for the welfare of Cats. Department for Environment, Food and Rural Affairs, London
46. (2017) Code of practice for the welfare of Dogs. Department for Environment, Food and Rural Affairs, London
47. Dr. Kajó Cecília (2020), Állatvédelmi szabály-e a 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet 14. § (2) bekezdése? Jegyző és Közigazgatás XXII., sz. 3 <https://jegyzo.hu/allatvedelmi-szabaly-e-a-41-2010-ii-26-korm-rendelet-14-%C2%A7-2-bekezdese/>. Megtekintés dátuma: 2022.08.15.
48. Sátor Ágnes (2006) Állatokhoz való viszony a társas-társadalmi kapcsolatok rendszerében. Disszertációk (ELTE PHD), Pedagógiai és Pszichológiai Kar PHD, Pszichológiai Doktori Iskola, pp 194,

- 199 [URI: <http://hdl.handle.net/10831/46238>, Könyvtári katalógus: <https://opac.elte.hu/Record/opac-EUL01-000490566>]
49. (2018) The Animal Welfare (Licensing of Activities Involving Animals) (England) Regulations [Egyesült Királyság, UK Statutory Instruments 2018 No. 486.
<https://www.legislation.gov.uk/uksi/2018/486/schedule/6/made?view=plain>
50. (2021) Vyhláška č. 384/2021 Sb. Vyhláška o ochraně psů a koček při chovu za účelem rozmnožování [Csehország, <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-384?text=pes>]
51. Federal Department of Home Affairs (FDHA), Federal Food Safety and Veterinary Office (FSVO), Animal Welfare, (2020) Questions and Answers on Cropped and Docked Dogs.
<https://www.blv.admin.ch/blv/en/home/tiere/reisen-mit-heimtieren/hunde-katzen-und-frettchen.html>
Megtekintés dátuma: 2022.09.30.
52. World Animal Protection (2020) Animal Protection Index (API) 2020, Swiss Confederation: ranking B, https://api.worldanimalprotection.org/sites/default/files/api_2020_-_switzerland.pdf. megtekintés dátuma: 2022.10.15.
53. Jámor Adrienn: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban). Studia Iurisprudente Doctordum Miskolciensium Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 12. Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2013. 135-155. o.
54. Dangerous dogs <https://www.zoll.de/EN/Private-individuals/Travel/Entering-Germany/Restrictions/Dangerous-dogs/dangerous-dogs.html> megtekintés dátuma: 2022.10.14.
55. Provisions imposed by individual federal states https://www.zoll.de/EN/Private-individuals/Travel/Entering-Germany/Restrictions/Dangerous-dogs/provisions_imposed_by_individual_federal_states.html?faqCalledDoc=201964&faqCalledDoc=201964 megtekintés dátuma: 2022.10.13.
56. (1991) Dangerous Dogs Act [Egyesült Királyság, UK Public General Acts, 1991. c. 65, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1991/65/introduction?view=plain>]
57. Controlling your dog in public, Banned dogs <https://www.gov.uk/control-dog-public/banned-dogs> megtekintés dátuma: 2022.10.13
58. Understand French-speaking Geneva's position on dangerous dogs: which breeds are deemed dangerous and the laws that surround them... <https://www.angloinfo.com/how-to/switzerland/geneva/family/pets-animals/dangerous-dogs> megtekintés dátuma: 2022.10.16.
59. Banned breeds in Finland <https://petraveller.com.au/blog/banned-breeds-in-finland> megtekintés dátuma: 2022.10.16
60. Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (2008)164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet a veszélyesség elleni védekezés részletes szabályairól [Magyarország]
61. Federal Department of Foreign Affairs FDFA, Pets <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/fdfa/organisation-fdfa/state-secretariat/protocol/manual-for-embassies-and-consulates/pets.html> megtekintés dátuma: 2022.10.16.
62. (2015) The Microchipping of Dogs (England) Regulations 2015 [Anglia, UK Draft Statutory Instruments ISBN 978-0-11-112524-3, UK Draft Statutory Instruments ISBN 978-0-11-112524-3
<https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2015/9780111125243/regulation/3>]
63. Jámor Adrienn (2013) „EBADÓ” ÉS EBŐSSZEÍRÁS. Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica, pp 210-211
https://www.researchgate.net/publication/330367444_EBADO_ES_EBOSSZEIRAS
64. (2020) A Kutya sem fizette, megszűnik az ebadó, In: BAMA, Baranya megyei hírportál <https://www.bama.hu/helyi-kozelet/2020/12/a-kutya-sem-fizette-megszunik-az-ebado> megtekintés dátuma: 2022.10.15.
65. (2020) Több önkormányzatnak is már nyűg lett az ebadó, In: VG-Világgazdaság, <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2020/12/egy-onkormanyzatnak-mar-nyug-lett-az-ebado> megtekintés dátuma: 2022.10.15.

8. Absztrakt/ Abstract

A kutyák és macskák száma az Európai Unióban körülbelül 150 millió. Ezekhez az állatokhoz való viszonyulás globálisan igen eltérő, habár itt Európában alapvetően a háziállat fogalma országonként talán nem különbözik annyira, de világszerte jelentős eltérésekkel találkozunk. Fontosnak tartottam az állattartás szociális funkcióinak áttekintését, továbbá, hogy milyen nagy a változatosság személyenként is mind hozzáállásban, mind motivációban a kutyák és macskák tartásához kapcsolódóan. A velük való bánásmód és tartásukkal kapcsolatos jogi szabályozás is igen fontos téma, ehhez pedig az állatok jogi helyzetét is vizsgáltam. Érdekes az, hogy társállatokkal kapcsolatban az Európai Unió szabályozás hiányos, nem vonatkoznak átfogó, specifikus jogszabályok a kutya és macskatartásra. Ennek megfelelően az országok saját szabályozással rendelkeznek, melyeket összehasonlítva kisebb-nagyobb eltéréseket találunk. Ugyanakkor az 1987-es, Európai Egyezményt a Kedvtelésből Tartott Állatok Védelméről már számos ország aláírta így sokszor az ide kapcsolódó törvények hasonlóak felépítésükben és tartalmukban is. Dolgozatomban igyekeztem a magyar jogszabályok társállatok tartásával kapcsolatos pontjait összehasonlítani más, Európai országok jogszabályaival. Leginkább az eltérésekre és sarkalatos állatvédelmi kérdésekre koncentráltam, mint például az állaton való beavatkozások, állatkínzás vagy a veszélyes ebek tartásának kérdése.

There are around 150 million dogs and cats in the European Union. Attitudes towards these animals vary widely globally, although here in Europe, the basic concept of a pet may not differ so much from country to country, but there are significant differences worldwide. In my opinion, it was important to survey the social functions of owning a pet, because there is also a great variation from person to person in both attitudes and motivations of keeping dogs and cats. How animals are treated and the legislation background of this is also an important topic, and for this purpose I also studied the legal status of animals. It's noteworthy that the European Union's legislation on companion animals is incomplete, there is no specific legislation on how to keep dogs and cats. As a result, countries have their own legislation, which varies from country to country. However, the European Convention for the Protection of Pet Animals (1987) have been signed by a lot of countries, so that in many cases the relevant laws are similar in structure and in content. In my thesis, my aim was to compare the Hungarian legislation considering companion animal's welfare with the legislation of other European countries. I have mainly focused on the differences and the cardinal animal welfare issues such as surgical operations, cruelty or the keeping of dangerous dogs.

9. Köszönetnyilvánítás

Mindenekelőtt szeretném megköszönni a sok ötletelést, javaslatot és tanácsot, témavezetőmnek dr. Korsós Gabriellának, aki mindig gyorsan válaszolt kérdéseimre és a dolgozat elkészülése közben végig segítségemre volt!

Meg szeretném köszönni dr. Fodor Kingának, a Laborállat-tudományi és Állatvédelmi Tanszék vezetőjének, hogy lehetőséget adott nekem arra, hogy a tanszéken írhasam TDK dolgozatomat!

Köszönöm szépen továbbá a Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum Munkatársainak segítséget!

Végül szeretném megköszönni családomnak, páromnak és a barátaimnak, hogy ahogyan eddig is, mindenben segítségemre voltak és bíztattak!

HuVetA
ELHELYEZÉSI MEGÁLLAPODÁS ÉS SZERZŐI JOGI NYILATKOZAT*

Név: Balácsi Anita Boglárka

Elérhetőség (e-mail cím): balazsiboglarka99@gmail.com

A feltöltendő mű címe: Kutya és macskatartásra vonatkozó kötelezettségek, kulturális és társadalmi eltérések vizsgálata és összehasonlítása európai országokban, kiemelten foglalkozva Magyarországgal

A mű megjelenési adatai: Diplomamunka 2022

Az átadott fájlok száma: 1 db

Jelen megállapodás elfogadásával a szerző, illetve a szerzői jogok tulajdonosa nem kizárólagos jogot biztosít a HuVetA számára, hogy archiválja (a tartalom megváltoztatása nélkül, a megőrzés és a hozzáférhetőség biztosításának érdekében) és másolásvédt PDF formára konvertálja és szolgáltatassa a fenti dokumentumot (beleértve annak kivonatát is).

Beleegyezik, hogy a HuVetA egynél több (csak a HuVetA adminisztrátorai számára hozzáférhető) másolatot tároljon az Ön által átadott dokumentumból kizárólag biztonsági, visszaállítási és megőrzési célból.

Kijelenti, hogy az átadott dokumentum az Ön műve, és/vagy jogosult biztosítani a megállapodásban foglalt rendelkezéseket arra vonatkozóan. Kijelenti továbbá, hogy a mű eredeti és legjobb tudomása szerint nem sérti vele senki más szerzői jogát. Amennyiben a mű tartalmaz olyan anyagot, melyre nézve nem Ön birtokolja a szerzői jogokat, fel kell tüntetnie, hogy korlátlan engedélyt kapott a szerzői jog tulajdonosától arra, hogy engedélyezhesse a jelen megállapodásban szereplő jogokat, és a harmadik személy által birtokolt anyagrészt mellett egyértelműen fel van tüntetve az eredeti szerző neve a művön belül.

A szerzői jogok tulajdonosa a hozzáférés körét az alábbiakban határozza meg **(egyetlen, a megfelelő négyzetben elhelyezett x jellel)**:

- engedélyezi, hogy a HuVetA-ban -ban tárolt művek korlátlanul hozzáférhetővé váljanak a világhálón,
- az Állatorvostudományi Egyetem belső hálózatára (IP címeire) korlátozza a feltöltött dokumentum(ok) elérését,
- a Könyvtárban található, dedikált elérést biztosító számítógépre korlátozza a feltöltött dokumentum(ok) elérését,
- csak a dokumentum bibliográfiai adatainak és tartalmi kivonatának feltöltéséhez járul hozzá (korlátlan hozzáféréssel),

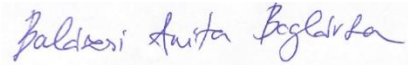
Kérjük, **nyilatkozzon a négyzetben elhelyezett jellel a helyben használatról is:**

Engedélyezem a dokumentum(ok) nyomtatott változatának helyben olvasását a könyvtárban.

Amennyiben a feltöltés alapját olyan mű képezi, melyet valamely cég vagy szervezet támogatott illetve szponzorált, kijelenti, hogy jogosult egyetérteni jelen megállapodással a műre vonatkozóan.

A HuVetA üzemeltetői a szerző, illetve a jogokat gyakorló személyek és szervezetek irányában nem vállalnak semmilyen felelősséget annak jogi orvoslására, ha valamely felhasználó a HuVetA-ban engedéllyel elhelyezett anyaggal törvénytörő módon visszaélne.

Budapest, 2022. november 12.

aláírás
szerző/a szerzői jog tulajdonosa

*A **HuVetA** Magyar Állatorvos-tudományi Archívum – Hungarian Veterinary Archive az Állatorvostudományi Egyetem Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum által működtetett egyetemi és szakterületi online adattár, melynek célja, hogy a magyar állatorvos-tudomány és -történet dokumentumait, tudásvagyonát elektronikus formában összegyűjtse, rendszerezze, megőrizze, kereshetővé és hozzáférhetővé tegye, szolgáltatassa, a hatályos jogi szabályozások figyelembe vételével.*

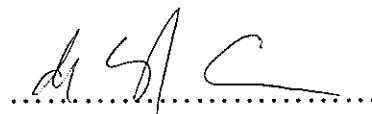
A HuVetA a korszerű informatikai lehetőségek felhasználásával biztosítja a könnyű, (internetes keresőgépekkel is működő) kereshetőséget és lehetőség szerint a teljes szöveg azonnali elérését. Célja ezek révén

- *a magyar állatorvos-tudomány hazai és nemzetközi ismertségének növelése;*
- *a magyar állatorvosok publikációira történő hivatkozások számának, és ezen keresztül a hazai állatorvosi folyóiratok impakt faktorának növelése;*
- *az Állatorvostudományi Egyetem és az együttműködő partnerek tudásvagyonának koncentrált megjelenítése révén az intézmények és a hazai állatorvos-tudomány tekintélyének és versenyképességének növelése;*
- *a szakmai kapcsolatok és együttműködés elősegítése,*
- *a nyílt hozzáférés támogatása.*

Témavezetői nyilatkozat

Alulírott *dr. Korsós Gabriella*, mint témavezető nyilatkozom, hogy *Balácsi Anita Boglárka* állatorvostan-hallgató „**Kutya és macskatartásra vonatkozó kötelezettségek, kulturális és társadalmi eltérések vizsgálata és összehasonlítása európai országokban, kiemelten foglalkozva Magyarországgal**” c. dolgozata részt vehet az Állatorvostudományi Egyetem 2022. évi Tudományos Diákköri Konferenciáján.

Budapest, 2022. október hó 14. nap.

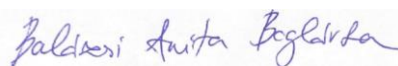

témavezető

NYILATKOZAT

Alulírott Balázi Anita Boglárka nyilatkozom, hogy diplomamunkám, melynek címe Kutya és macskatartásra vonatkozó kötelezettségek, kulturális és társadalmi eltérések vizsgálata és összehasonlítása európai országokban, kiemelten foglalkozva Magyarországgal tartalmi és formai szempontból teljes mértékben megegyezik azonos című, a 2022. évi TDK konferencián szerepelt dolgozatommal.

Budapest, 2022. november 12.

.....
a hallgató neve és aláírása